

FRANCESH CÀMBÓ

Catalunya y la Solidaritat

Conferencia donada al
Teatre Principal el día
26 de Maig de 1910

BARCELONA

Estampa Fills D. Casanovas. — Ronda San Pau, 67

1910

FRANCESCH CAMBÓ

Catalunya y la Solidaritat

Conferencia donada al
Teatre Principal el día
26 de Maig de 1910

BARCELONA

Estampa Fills D. Casanovas. — Ronda San Pau, 67

1910

Edició facsímil | Barcelona, 2009
Escola d'Administració Pública de Catalunya

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Cambó, Francesc, 1876-1947

Catalunya y la Solidaritat : conferencia donada al Teatre Principal el dia 26 de maig de 1910

Facsim., Barcelona : Estampa Fills D. Casanovas, 1910
ISBN 9788439379935

I. Escola d'Administració Pública de Catalunya II. Títol

1. Solidaritat Catalana 2. Nacionalisme – Catalunya

3. Catalunya – Política i govern – 1885-1931

323.17(467.1)

Edició electrònica a:

www.eapc.cat/publicacions/varia/Catalunya_Solidaritat

© de l'edició de 1910: Institut Cambó

D'aquesta edició:

© 2009, Escola d'Administració Pública de Catalunya
Barcelona, abril de 2009

Reproducció facsimil de l'obra editada per l'Estampa
Fills D. Casanovas a Barcelona l'any 1910

Tiratge: 1.300 exemplars

ISBN: 978-84-393-7993-5

Dipòsit legal: B-9220-09

Fotomecànica: Anglofort, SA

Impressió: Estudi 6



Comensament

Propósitos

Consocis y amichs:

Aquesta conferencia no té'l caràcter, ni vull que tingui la finalitat d'una explicació agresiva. Donch aquesta conferencia perque crech que tinch el dever de donarla.

La Solidaritat Catalana va commoure totes les entranyes del nostre poble; la Solidaritat va produir en el nostre poble una commoció tan fonda que la liquidació d'aquell moviment gloriosíssim ha deixat en el seu esperit una grandíssima desorientació. La d'avuy a Catalunya es espantosa; y en la vida colectiva dels pobles lo pitjor que pot passar son moments de gran desorientació. L'expli-

car serenament, fredament, la gènesis d'aquell moviment, y la manera com aquell moviment ha seguit y ha desaparegut, pot ajudar considerablement a que en l'ànima del nostre poble s'hi fassi la llum que pot senyalar el camí que té de seguir pera arribar sense empentes ni sotregades al seu engrandiment y al seu progrés. (Molt bé).

Al explicar la gènesis, la vida y la desaparició de la Solidaritat Catalana, ho faré com qui parla d'una cosa històrica, d'una cosa definitivament liquidada; perque abans d'entrar en materia sento en mí la necessitat de fervos una declaració que potser a molts de vosaltres vos contrariarà: jo crech que la Solidaritat tal com ha existit, que lo més fort y lo més viu de la Solidaritat Catalana, devem, per desgracia, mirarho avuy com un aconxeixement històrich, com una cosa passada.

Definitiva desaparició de la Solidaritat

Podrà venir coalicions, podrà venir accions conjuntes, podrà venir un día nous moments sentimentals a la nostra terra; però la Solidaritat Catalana, tal com tots nosaltres l'hem vista, aquesta es molt difícil que's reproduexi en el nostre viure. Pera que's reproduexi aviat, seria necessari que vinguessin noves ferides contra la nostra ànima colectiva;

fora precis que vinguessin agressions contra Catalunya; y jo vos tinc de dir, ab tota franquesa, que no desitjo que vingui una reproducció de la Solidaritat que no hem sabut mantenir, a costa, a preu de grans ferides, de grans desgracies, de grans conflagracions pera Catalunya. (Grans aplaudiments).

Lo que havia de ser la Solidaritat.

La Solidaritat era una política

S'ha parlat de la Solidaritat Catalana com una simple conjunció de partits y com d'un moviment purament protestatari. La Solidaritat Catalana, els que aixís la judiquen, no l'han compresa ni l'han sentida. Si la Solidaritat Catalana hagués sigut sols una conjunció de partits pera una acció protestatària, no hauria sorprés a ningú, ni hauria significat cap cosa nova, ni hauria aixecat cap esperansa, cap prevenció, ni cap animositat: que conjuncions d'homes y de partits pera fer una acció de protesta constitueixen tota la historia de les desgracies de la terra catalana. Això es una cosa que ha passat constantment a casa nostra. La característica de la Solidaritat Catalana es ser una cosa distinta de les

que fins ara s'havien produït a la nostra terra y de les que fins ara s'havien produït en tot Espanya en la historia dels moviments colectius.

L'Hurtado, en un article molt lleal, molt sincer, molt notable, que va publicar quan per primera vegada's va anunciar aquesta conferencia meva, parlava de la desfeta de la Solidaritat dient que havia sigut la mort d'una política; y l'Hurtado tenia tota la rahó al fer aquesta declaració seva.

L'acció colectiva

La Solidaritat Catalana significava una nova política; significava una orientació nova en la direcció política del nostre poble, y tot lo fort, tot lo fecond, tot lo que podia ésser trascendental pera la vida del poble de Catalunya, era aquesta nova orientació, era aquesta nova política que's creava ab la Solidaritat Catalana.

La historia de Catalunya n'està plena de moviments de revolta y de protesta y està, desde fa alguns segles, quasi verge d'afirmacions. Per un període llarguíssim de falta d'acció colectiva, les nostres aptituts pera aquesta acció s'havien esmussades; y a Catalunya's donava'l fet curiosíssim de que'ls catalans en la seva acció individual sentien, pensaven y obraven molt al revés de com ho feyen en l'acció colectiva. En l'ac-

ció individual el temperament català no's refiava més que del propi esforç, del treball lent, penós, constant, mentres que en l'acció colectiva'l temperament català, per aquest esmussament, pel no us de les facultats de govern, s'entregava constantment a les afirmacions romàntiques, a la visió de coses futures, incertes, imprecises, y s'hi llessava ab tota l'ànima, buscant una finalitat que no arribava a precisarse be; y se conjuraven tots els esforços en una d'aquestes accions romàntiques y aquesta acció fracassava, perque havia de fracassar fatalment; y la culpa de tots els fracassos colectius, d'aquests fracassos de l'acció somniadora y romàntica, no la atribuía, com havia de ferho, a les seves propies faltes, sinó que la atribuía sempre a agents externs, a maquinacions, a traicions, a causes que havien de ser dels altres, quan en definitiva la culpa d'aquests fracassos era de la via equivocada que havia seguit el poble català. (Molt bé).

Y a cada un d'aquests fracassos seguía un període d'aplanament. Els uns desconfiaven de l'acció política y donant plena satisfacció al seu egoisme s'apartaven de tota acció colectiva; els altres se n'anaven a les afirmacions radicals, als partits revolucionaris; y això, en el fons, es igual que l'apartament egoista de l'acció colectiva: es una mateixa manifestació de peresa y d'egoisme'l retirarse a sa casa y no preocupar-

se de la vida colectiva, y l'entregarse a afirmacions radicals y revolucionaries, estimuladores de la mateixa peresa y propagadores dels mateixos desenganys. (Sorollosa ovació.)

El Catalanisme

L'únic moviment col·lectiu català que s'havia apartat d'aquesta característica era, en part, el moviment catalanista; y al parlar del moviment catalanista no parlo exclusivament del moviment catalanista en lo polítich; en lo polítich pochs elogis podria dirigirli. Però'l moviment catalanista havia fet afirmacions y aquestes afirmacions s'havien traduït en fruits de benedicció y havien produït una literatura y produïen una escola jurídica y continuen produint totes les manifestacions més excelses de la espiritualitat d'un poble. (Molt bé.)

En lo polítich era en lo que resultava menys fecund el moviment catalanista. Durant anys fou purament projectista, somniador, dogmàtic, o, com els moviments tradicionals de la nostra terra, principalment protestatarí, negatiu, propagador dels desenganys y de la desconfiansa y de la rabia en el cor del nostre poble.

Jo recordo, recordareu tots vosaltres, el fracàs del primer intent sà, positiu, de nova política del Catalanisme; y al fer aquesta referencia, jo'm recordo de

aquell difamat intent d'una intel·ligència ab el general Polavieja; jo'm refereré a n'aquella època en que, després dels desastres colonials, en Domènech, en Carner, en Prat de la Riba y altres personalitats il·lustres de la terra catalana, cregueren que era arribat el moment d'aprofitar les circumstàncies pera que aquí deixéssim de somniar, de projectar, de protestar, y comencéssim a donar un pas en la realització dels ideals catalanistes. Però aquell moviment va fracassar desseguida. ¿Y no havia de fracassar? Els que sentien aquèlla acció positiva y constructiva eren un grupu minúscul d'escullits y contra d'aquests hi havia tot el pòsit enorme de les prevencions acumulades en el cor del nostre poble, tota la llegenda de traïcions passades, tot l'esperit d'odis, de rencunies y de desconfianses. Varen bastar quatre crits de traïció! pera que aquell moment deixés d'aprofitarse y el catalanisme quedés convertit en lo que era abans: en un moviment de protesta, que ab el temps podia convertirse en una afirmació.

Però la lliçó de lo ocorregut quan l'intent ab en Polavieja fou pera tots nosaltres una grandíssima lliçó. Vàrem comprendre que a Catalunya, durant molts anys, una acció profitosa pera la nostra terra no podia ésser obra de un sol grupu, no podia ésser obra d'una part solament de la opinió catalana; que mentres hi hagués davant de la

afirmació d'una part de la opinió catalana una altra manifestació de la opinió catalana disposada a fer fracassar aquella afirmació, la lluita sempre seria desigual: els primers trobarien un concurs limitadíssim; els segons, pera la seva obra negativa, trobarien totes les tradicions del nostre poble, que bastaria estimularles, furgarles, pera fer fracassar tot intent d'acció positiva. (Grans aplaudiments.)

Mes lo que passava a Catalunya no es una cosa extraordinaria, no es una cosa per la que no hagin passat quasi tots els pobles del món.

Les dues actuacions

Pera sortir d'aquest estat de protesta y de negació, pera crear la nova política afirmativa, pesa que'l poble confii en son propi esforç y no en aconteixements incerts y futurs, que li han de venir sense que ell hi posi res, s'ofereixen dos camins als homes destinats per les seves aptituts a influir en la direcció dels pobles. El primer camí, el camí normal, el camí ab que's deu comptar, es el de la educació paulatina del poble, ab la predicació constant a n'aquest mateix poble, pera curarlo de radicalismes, de somnis visionaris, pera estimularli les energies; y aquest camí, que es el de resultats segurs, es llarch, es lent, pot durar tant que la

vida del poble no arriba a veure'l seu fi. Però devegades se presenten aconteixements extraordinaris que poden permetre avensar en un any la tasca d'un segle; se produeixen en els pobles moments sentimentals, y la massa d'un poble, en èpoques normals dura, macissa, agra, que's té de treballar a cops de martell, ab gran esfors, al escalf d'una passió colectiva la massa d'aquest poble's pot emmotllar, se transforma y endolceix, y allavors, si troba en la seva direcció homes que ab seny patriòtich aprofitin aquest moment, d'una massa informe'n fan un poble educat pera exercir les funcions directores. (Aplaudiments.)

Ab lo primer es ab lo que's deu comptar, però lo segón no s'ha de despreciar may que's presenti; que'ls pobles que avuy van a l'avant-guarda de la civilització, si bé han seguit el primer camí, no han desaprofitat les circumstancies en que se'ls presentava ocasió d'aprofitar el segón, y gracies a esclats sentimentals hem vist que la massa informe del poble alemany, ab tots els vicis que tenia aquell poble, ab el sentiment de la unitat y ab l'escalf de la victoria s'ha transformat en un dels pobles més aptes pera funcions de govern de l'Europa moderna. (Molt bé.)

La primera acció conjunta

Y els que'ns lamentàvem de l'acció

purament negativa que pera tota actuació política té'l poble català, l'esperàvem ab ansia vivíssima aquest moment, y aquest moment se va presentar. Y jo la recordo la gènesis d'aquest moment. Recordo que després dels fets del 25 de novembre me trobava a Madrid, me trobava al Congrés, quan un diputat regionalista, un bon amich meu, a qui desde aquí contemplo, que sortia del Saló de Sessions, me va dir:—En Salmerón acaba de convidarnos als diputats catalanistes a que donguem per esborrades totes les discordies y a que fem acció conjunta pera restablir la pau y la concordia a la terra de Catalunya. Jo crech que ho tinch d'acceptar.—Y jo li vaig dir:—¡Y tant com se deu acceptar!

Y vingué la primera acció conjunta, la primera manifestació d'amor, de reconciliació, de pau, d'afirmació. (Molt bé.)

Recordo després que iniciantse un moment de persecució a la nostra terra, ab alguns companys vàrem passar la frontera. Vàrem acudir a la premsa de França, pera exposar devant d'Europa lo que passava a casa nostra; y recordo que vàrem escriure un memorial explicant la situació de Catalunya, en el que dèyem ja, ab una seguretat absoluta, que vindria'l moment de conjunció de totes les forces polítiques catalanes, pera una afirmació, pera la afirmació de la defensa de la nostra terra y pera encaminarla per les vies de llibertat y

autonomia. Teníem la convicció més plena de que això vindria.

Jo recordo que, tornant de França, a la primera estació espanyola vaig comprar la premsa de Barcelona y en aquella premsa vaig llegir el famós article den Lerroux «El alma en los labios», que venia a oposar el seu veto a n'aquesta concentració. Me va produir aquest article una certa contrarietat, però no'm vaig descoratjar: jo tenia plena fè en que'l nostre poble seguiria la corrent d'amor que en el Parlament havia senyalat en Salmerón.

Amor y no odi

Se començava a portar al nostre poble a una acció conjunta, protestant. Se barrejaven els homes de distintes tendències enviant pels fils telegràfichs les manifestacions de protesta y d'encoratjament als diputats d'un y altre color que a Madrid combatien la ley de jurisdiccions. Y després preparàvem l'Homenatge del 20 de maig, y en tres mesos la transformació ja estava feta: el caràcter protestatari que en els primers moments tenia la Solidaritat Catalana ja havia desaparegut. Recordeuho vosaltres, els que avuy m'escolteu aquí; en aquella tarda esplendorosa del 20 de maig, ¿qui de nosaltres se recordava de la ley de jurisdiccions? ¿Qui de nosaltres se recordava de que festejàvem a uns

diputats que havien sigut vençuts? No era de protesta ni era de derrota aquella festa: aquella festa era tota ella una afirmació y tota ella respirava alegria. ¿Per què? Perque en aquella festa celebràvem una gran victoria, celebràvem la victoria dels catalans sobre sí mateixos, sobre'ls seus odis, sobre les seves enveges... (Els aplaudiments ofeguen la veu del orador.)

Y després d'aquell dia se'ns va plantejar a nosaltres, als organitzadors del Homenatge, el problema de què'n teníem de fer de la corrent formidable del nostre poble. Alguns, molt pochs, creyen que devíem abandonar-la, que devia acabar en aquell moment la historia de la Solidaritat. Varen ser molt pochs. Pera'ls que creyem que aquell moviment havia d'aprofitarse'ns quedaven dos camins a seguir: el camí tradicional de la nostra antiga política, el camí de la protesta y de la revolta, o'l camí de la afirmació, de la construcció, del civisme, de ferne un poble constructiu del poble català. (Molt bé.)

El primer era senzillíssim. Ne teníem prou ab donar al nostre poble una bandera de protesta o una bandera d'afirmacions somniadores y romàntiques, de grans concepcions, de grans teories, de grans reformes, que al venir el moment del desengany, perque es impossible que aquestes grans reformes en poch temps se realisen, hauríem pogut llençar el poble a lo que haguessim volgut, a la protesta, a la revolta... (Aplaudiments.)

Moment decisiu

Ens apartàrem d'aquest camí y aquell fou el moment decisiu de la Solidaritat Catalana: aquell fou el moment en que la Solidaritat va pendre la seva característica definitiva. Tots els homes que teníem la responsabilitat d'aquell moment no vàrem dubtar un sol instant: ni un de nosaltres va pensar en portar al poble de Catalunya a una obra de protesta. Tots nosaltres sentíem sobre nostre la responsabilitat immensa d'aquell moment solemne de la historia de Catalunya. Tots creguérem que devíem aprofitar aquell esclat sentimental pera fer la educació del poble y pera donarli reformes positives y pera fer renàixer la fè en els esperits en una obra de reconstitució política. Y allavors vàrem redactar el Programa del Tívoli.

El programa del Tívoli

Hí hà avuy qui del Programa del Tívoli ne fa befa y quan el llegeix se fixa en lo modest de les peticions y diu: ¡Y que poca cosa era aquest Programa del Tívoli pera poder portar darrerá a tot un poble!

¡Còm s'equivoquen els que això diuen! Lo gran, lo trascendental del Programa del Tívoli era, precisament, la seva

modestia y el seu sentit pràctic. Un moviment d'opinió al que'ls seus directors donen flamerades y banderes de grans ideals pera portarlo al desastre, es historia de tots els països, es un fet que marca'ls moments de decadencia de tots els pobles y d'enlairament momentani dels seus directors. (Grans aplaudiments.) Però en el cas d'un moviment formidable d'opinió, com el de Solidaritat Catalana, al que'ls seus directors no prometen al poble més que lo que podràn complirli, ni li despleguen banderes d'altres aspiracions que aquelles que son immediatament realisables, sense revolucions, sense transtorns, dins del regisme actual, dintre de la realitat actualment constituïda, els homes que això fan donen un exemple d'alta llealtat, d'amor al poble y d'alta honradesa política; donen un d'aquells exemples que marquen els moments d'ascensió en el nivell dels pobles. (Aplaudiments entusiastes.)

Eren modestes les afirmacions del Programa del Tívoli y perque eren modestes eren fortes, y perque eren modestes, si tots haguessin volgut, no li hauria succeït al poble català lo que després explicaré: per primera vegada se l'hauria vist sortir triomfant en una acció colectiva. En poch temps hauríem pogut tornar els seus directors aquí, devant del poble de Catalunya, ab la realiació total de les promeses del Programa del Tívoli, y hauríem dit al nostre

poble:—Poble de Catalunya: ens vares donar un manament y aquí te'l tornem complert. Era modest, y perque era modest ha sigut factible. Te portem, no la felicitat, que això no ho tens d'esperar més que de tú mateix; però't portem una mica de llibertat pera que sigui en les teves mans font de felicitat y de progrés. (Bé; molt bé. Ovació.)

La seva realisació

Imagineuvos, ciutadans, la obra imensa d'educació que hauríem fet nosaltres ab la realisació del Programa del Tívoli; imagineuvos com en un sol día hauríem redimit al nostre poble d'una historia eterna d'intents abortats, de protestes revolucionaries estèrils, de desenganys que han vingut a amargarli el seu esperit. (Ovació.)

Hauría significat aquesta victoria la instauració de la nova política de que parla l'Hurtado en aquell article a que abans he fet referencia, d'aquesta política que es nova a Espanya, quan ja està ben arrelada en tots els pobles més avensats d'Europa, fins al punt de que la intensitat del sentit afirmatiu marca el grau de progrés dels pobles moderns. Hauría significat aquest moment de la historia política catalana la definitiva victoria de l'acció sobre la crítica, del esforç sobre la protesta. D'aquell día en endevant els diferents homes de partit

de Catalunya ens hauríem diferenciat, ens hauríem combatut, per les direccions diverses que haurien tingut les accions respectives, però ja la lluita no s'hauria plantejat més entre l'afirmació y la negació y la protesta, no contra la direcció d'una acció determinada, sinó contra l'acció mateixa.

S'hauria acabat pera sempre en nostra terra la llegenda repugnant de la traició; ja no s'hauria dit més traïdora a una agrupació catalanista quan hagués treballat dintre del regisme pera obtenir concessions que preparaessin la autonomia de Catalunya; ja no s'hauria dit més traïdora a una agrupació republicana quan hagués treballat dintre de les institucions vigents pera donar al poble majors graus de llibertat, major contingut de substancia democràtica al regisme vigent; ja no s'hauria pogut dir may més traïdor a un socialista que hagués portat ab el seu esforç, dintre del regisme vigent, reformes favorables a la classe obrera. S'hauria acabat pera sempre la llegenda destructora de les traicions a Catalunya, perque hauríem sigut tots junts traïdors una vegada y aquesta famosa traició, que les hauria suprimides pera sempre, hauria portat al nostre poble pel camí de les victories definitives. (Grans aplaudiments.)

Y ara anem a estudiar com ha fracassat aquesta política; com s'ha perdut aquesta ocasió esplèndida pera Catalunya.

Per què fou destruïda la Solidaritat.

Descomposició interna

La Solidaritat no podia ésser vensuda per cap agent exterior. La Solidaritat havia de caure, de desaparèixer, per germes de descomposició interior. La política nova que significava la Solidaritat tota ella era confiança, era amor, era patriotisme. Els únics factors que podien destruïr-la, actuant dintre d'ella mateixa, eren la desconfiança, la protesta, l'odi, el partidisme.

La Solidaritat, en la seva constitució externa, venia determinada per una conjunció de partits. Dintre de la Solidaritat hi havia la Lliga Regionalista, hi havia la Unió Catalanista; íntegres, enters, aquestes forces polítiques. Hi van entrar els carlins, els federals y els de la Unió Republicana. Aquests tres gru-

pus hi van entrar fent un gran sacrifici y sofrint esvoranchs en el sí d'ells mateixos; principalment el partit d'Unió Republicana va fer el sacrifici de la seva propia existencia. Els catalans que portaven la direcció de la Unió Republicana varen posar el seu amor a Catalunya per demunt del amor al seu partit. En Salmerón va consagrar y sancionar aquest sacrifici en un gest heròich que may li agrairà prou Catalunya.

Per tots aquests factors may s'hauria destruït la Solidaritat Catalana. Tots hi vàrem anar sense esperar res y sabent que podíem pèdrehi.

La veritable causa.—

Les dissidencies.

Però hi van entrarhi altres elements que han sigut la causa de l'obra disolvent de la Solidaritat Catalana. Hi havia a Barcelona desde l'any 1904 un grupu que en el seu origen era una pura dissidencia de la Lliga. No era un partit que significués una nova orientació, era una dissidencia personalista que havia aixecat la bandera d'un ideal pera cubrir la veritat dels mòvils que l'havien provocada.

Y tingueu en compte la característica especial de totes les dissidencies en lo polítich, que venen a esser lo mateix que les heretgies en la historia de les

religions. Totes les religions han produït en els diferents temps y en els diferents països alguna obra feconda; may cap heretgia ha fecondat rès. Tots els partits en un país poden haver fet obra d'educació ciutadana; may cap dissidència, que no hagi sigut més que dissidència, ha fecondat rès. (Molt bé.)

La característica d'una dissidència, com d'una heretgia, es l'odi; es la protesta contra la casa d'hont s'ha sortit; no tenen per finalitat crear, sinó destruir; no's mira un camp que's considera propi, sinó que's mira com se podrà arrasar el camp que havia sigut propi un día. Aquesta dissidència va entrar dintre del camp de la Solidaritat.

He de declarar aquí que no tots els que varen entrarhi y formaven part de aquesta dissidència, que encara no's deya allavors nacionalisme republicà, foren elements de pertorbació. Nó. Tots vosaltres sabeu que al constituirse aquesta dissidència se li varen ajuntar homes lleals, catalans íntegres y amadors de la terra, en el cor dels quals no's dibuixava cap mala passió, però que la seva bona voluntat no va ser prou ferma, prou entera per resistirse a seguir el camí pel que'ls altres els portaven. (Molt bé.)

L'esterilitat llur

Aquesta dissidència, els que dintre del

seu esperit no sentien més que l'esperit de protesta, l'esperit de revolta; els que no miraven més que endarrera, la casa d'hont havien sortit, pensant poguer combàtrela un día, constituïts també en partit, aquests, els que realment han disolt la Solidaritat Catalana, no la van sentir may, ni d'ella'n participaren may. Van inclinar-se devant de la corrent formidable d'opinió que res podia resistir; però desde el primer moment van comensar a fer obra negativa y obra partidista; van declarar-se republicans, y en aquells moments en que'ls republicans de Catalunya que havien entrat a Solidaritat Catalana travessaven una fondíssima crisis per seu amor a Catalunya, en comptes d'ajudarlos varen combàtrels y varen debilitarlos més. Aprofiten l'escalf de la preparació de les festes del Homenatge pera fer un diari republicà, contra'ls demás diaris republicans solidaris; aprofiten la imminencia d'unes eleccions pera constituir un organisme polítich, que havia de debilitar els organismes republicans que, per servir a Catallunya, travessaven allavors una fonda crisis. (Molt bé. Aplaudiments.)

Dintre de la Solidaritat no hi portaven més que un ideal: convertir-se en partit; ser una cosa com la Lliga, pera poder combatre a la Lliga. Lo de ser un partit no ho han lograt fins que la direcció no l'han portada'ls qui duyen sobre seu la taca inesborrable de

la dissidència personal que condempna a perpètua esterilitat. (Aplaudiments.)

Al principi varen ser pochs els qui varen fer l'obra disolvent, y sols influïren en el grupu més immediat; però la seva acció corrosiva va anar extenentse. La nova política inspirada en un esperit constructiu, que aquella alenada d'amor havia iniciat en tots els catalans, era encara incipient; se necessitava un esforç de tots nosaltres pera que persistís y s'afermés fins a constituir la característica definitiva del nostre poble. Si aquella capa tènue de sentit afirmatiu, creada per l'amor, s'anava a rascar ab' esperit d'odi y s'anaven enverinant les passions adormides y tornaven a despertarse rezels y prevencions, que eren tota la nostra historia, tenien una gran ventatja, y un petit grupu tenia més força pera destruir que tots els demés ne teniem pera consolidar la nova orientació. (Molt bé.)

La destrucció y l'afirmació

Y al parlar d'aquesta lluita entre la política de destrucció y la política de afirmació—que aquesta va ser la lluita—jo'm limitaré a parlar dels efectes d'aquesta obra disolvent en el camp de l'acció parlamentaria. Va actuar aquest disolvent en tots els altres camps., però de l'obra que va fer en els demés vosaltres ne sabeu tant com jo y rès tinch de dirvos.

No he de recordarvos, per exemple, aquella campanya que en plena Solidaritat se va fer contra'ls regidors regionalistes que varen anar a rebre al Rey de Espanya quan va venir a Barcelona pera inaugurar les obres de la Reforma. Jo no he de recordarvos aquella obra d'enverinament del nostre poble, que va donar motiu que's tornés a parlar de traició, quan els que ho escribíen sabíen que'l fet de que uns regidors, pensessin com pensessin, anessin a rebre al Quefe del Estat, era una cosa definitivament reconeguda en tots els pobles civilsats del món, que constitueix un d'aquells principis de bona criança política per ningú discutits y per tot-hom acceptats en els pobles dignes de girse ells mateixos. (Aplaudiments).

No'm referiré a n'aquella campanya d'enverinament y d'injúries, d'acusacions de traicions feta ab motiu de la constitució de la Diputació provincial de Barcelona. No us parlaré d'aquelles acusacions fetes al nostre amich, al mestre de tots en catalanisme, en Prat de la Riba, perque en la constitució de la Diputació de Barcelona se repartíen els càrrechs, les funcions de Govern, entre tots els partits que integraven la Diputació. Com si en el mon se pogués governar d'altra manera; com si no fos lo més incompatible ab el sufragi el considerar que hi hà representacions de sufragi que per una afirmació de partit deuen ser postergades; com si lo que's

va fer en la Diputació de Barcelona no ho fessin els republicans de totes les Diputacions d'Espanya; com si no ho haguessin fet tots els diputats solidaris en el Congrés, votant la constitució de la mesa d'aquella Cambra; com si no fos de sentit comú que, dintre d'un organisme, quan se va a fer obra positiva no s'han de fer exclusions, ni poden rebutjarse concursos y de tots ha d'ésser la obra de govern. (Aplaudiments).

La primera temporada de l'acció parlamentaria, jo la desconech. Jo no era a Madrid; no'n parlaré.

El compliment del Programa

En la segona temporada, quan vaig anar a Madrid, se'ns plantejà el problema de les nostres afirmacions, del compliment del nostre manament. Nosaltres, com afirmació capdal del nostre programa, hi teníem la de treballar pera incorporar a les lleys que regulen la vida del Estat l'autonomia municipal, la constitució d'organismes que regissin la vida regional, y l'incorporació, entre les facultats d'aquests organismes, de funcions que avuy indogudament l'Estat detenta.

El compliment d'aquesta missió podia ferse per dos camins: podia ferse per iniciativa nostra, presentant nosaltres una proposició de ley a les Corts. Però el fer això, els que coneixen lo que es la

vida parlamentaria a Espanya, y en totes les parts del mon, saben que es treball perdut. Una iniciativa d'una minoria, sense la voluntat del Govern, no arriba ni tan sols a discutirse.

L'altre camí era el d'aprofitar una acció del Govern, un projecte de llei d'iniciativa ministerial pera plantejar dintre d'aquell projecte l'integritat del nostre pensament. Y a n'això ens hi va donar ocasió el famós projecte d'Administració local, presentat per en Maura; y al-entorn principalment de la discussió del projecte d'Administració local, es hont s'ha vingut fent l'obra de disolució, de descomposició de la Solidaritat, de fracàs de la política afirmativa que la Solidaritat tenia. Y va venir aquesta obra de disolució sense cap necessitat de que vingués. Sense que hi hagués cap factor sa que pogués produir-la.

El projecte d' Administració Local

Al presentar el senyor Maura, en el mes de juny de 1907, la primera redacció del projecte de llei d'Administració local, tots els partits que integraven la Solidaritat Catalana, tots els diputats de Solidaritat Catalana, van formular, respecte a n'aquest projecte, una apreciació d'una unanimitat absoluta. Aquest projecte, varen dir, no'ns satisfà poch ni molt: en aquest projecte no hi veyem

cap de les satisfaccions a que creyem que té dret Catalunya. Y davant d'aquesta manifestació unànim de la representació parlamentaria de Catalunya, el Govern, en el mes de juliol, va modificar el projecte, per medi de la comissió y d'una nova redacció en que, indirectament, comença a aparèixer el camí per ahont se pot arribar a la mancomunitat, base de la constitució de la Diputació catalana.

Davant d'aquesta nova redacció, tots, unanimitat, els diputats y senadors de la Solidaritat Catalana, declararen que veuen esmenats alguns erros, pero que entre aquest projecte y les nostres afirmacions y el manament que devien anar a complir hi havia una distància immensa que'ns obligaria a combatre totalment el projecte. Aquesta era la opinió de tots.

L'opinió den Suñol

Jo recordo que poques setmanes abans d'anar a Madrid vaig visitar l'home que dintre de lo que ja començava a nomenarse esquerra solidaria havia fet un estudi més detingut del projecte d'Administració local. Vaig visitar a don Ildelfons Suñol, a La Garriga, y el senyor Suñol me va explicar tot el fruit del seu treball en l'estudi del projecte d'Administració local, ab tots els punts flachs que hi havia trobat, totes les reformes

que s'hi havien d'introduir, tots els punts d'incompatibilitat, no sols ab les nostres aspiracions, sinó ab les lliçons que ens havia donat conjuntament l'experiencia en l'exercici del càrrech de regidor en l'Ajuntament de Barcelona. Y vaig tenir la satisfacció immensa de veure que totes y cada una de les observacions de don Ildefons Suñol coincidien en absolut ab totes les observacions y consideracions que a n'a mí m'havia suggerit l'estudi d'aquell projecte; de tal manera que, si en aquell moment, per separat, un y altre haguéssim hagut d'escriure un projecte de nova redacció del d'Administració local, no sé si hagueren coincidit les paraules, però tinch la seguretat de que les idees y les solucions s'hagueren semblat com una gota d'aigua a una altra gota d'aigua.

Unanimitat de criteri

Aixís va començar la segona campanya parlamentaria; ab un acort absolut, tant en la crítica com en l'afirmació, davant del projecte d'Administració local.

Tinch de fer una salvetat, al parlar d'aquesta unanimitat de criteri en l'apreciació del projecte d'Administració; que havíem de discutir al Congrés. El senyor Lluhí, desde l'agost al octubre de 1907, publicà en «El Poble Català» una pila d'articles pera ilustrar el criteri

dels seus llegidors, exposant el projecte d'Administració local y comentantlo. Y, a la veritat, els comentaris del senyor Lluhí, sí que diferien del criteri meu y del del senyor Suñol, per la senzilla rahó de que, el senyor Lluhí, en els seus articles comentava tranquilament el primitiu projecte del Govern, que havia sigut retirat, y combatia ab ardorós entusiasme extrems d'aquell projecte que havien desaparegut en el projecte que desde'l juliol tenia estat parlamentari y que havia de servir de base a les nostres discussions. (Aplaudiments).

Y jo vaig al Congrés per primera vegada y als dos dies de serhi ens reunim tots els diputats y senadors de Solidaritat Catalana y tractem de definir quin serà el nostre criteri en la discussió de la totalitat del projecte; y jo tinc la honra de proposar a tots els meus companys, que entenia que havíem de fer una declaració pública de disconformitat davant del projecte, y que, després, si la totalitat del projecte venia aprovada, havíem d'anar a incorporar la totalitat del nostre pensament per medi d'esmenes dintre d'aquest projecte. Y aquest criteri meu es defensat pel senyor Carner y defensat pel senyor Hurtado y defensat per una pila d'altres que creyen indispensable que abans de entrar en la discussió de totalitat se publicués oficialment aquesta declaració nostra de que les modificacions que en el projecte havia introduit el senyor Maura tampoch ens satisfeyen.

Va combatre aquesta proposició meva, aquesta declaració que jo ja portava redactada, el senyor Salmerón. Va dir el senyor Salmerón que'l fer una protesta d'aquesta mena era una cosa que s'apartava en absolut de les tradicions parlamentaries; que era, parlamentariament, una incorrecció; que lo natural era que en els nostres discursos sobre la totalitat exposéssim ab tota franquesa el nostre criteri: que després, tal vegada, vindria l'hora de fer una declaració colectiva.

Comencen les falsetats

Donchs bé, senyors; aquesta reunió apareix relatada en «El Poble Català» el día 14 d'octubre, per un telegrama del seu redactor especial,—que serveix de base a una serie d'articles insidiosos— en el qual senzillament atribuía al senyor Carner y al senyor Hurtado la proposició que jo havia formulat, però formulantla contra una de meva; y a mí m'atribueix lo que havia dit el senyor Salmerón, però sense ferho a base d'una declaració de conveniencia, d'adaptament al medi ambient del Parlament, com ho havia fet en Salmerón, sinó com a base d'un veritable intent de traició a la causa de Catalunya. (Aplaudiments.)

Diu aixís el telegrama:

«Ampliació.—Madrid, 13, 10'15 nit
.... La reunió ha comensat a quarts

de cinch de la tarda y s'ha acabat a les vuit del vespre. Al sortir esperaven als diputats que formen la esmentada minoria molts amichs y periodistes, que els han interrogat desitjosos de saber els assumptes de que havien tractat. Sols alguns d'ells han dit quatre paraules: la majoria s'han tancat en la més absoluta reserva, limitantse a dir que tot ho trobarien en la nota oficiosa que's facilitaria a la premsa. Aixís s'ha fet, en efecte, y de sa lectura se desprén que la reunió ha tingut en realitat molta importancia, com ja suposava. Els informes que he pogut proporcionar-me, me permeten dir que l'assumpte de la reunió ha sigut definir l'actitut en que s'ha de colocar la minoria en lo referent al projecte d'Administració Local que té presentat el Govern. La discussió sembla que sigué molt animada. Alguns sostenien el criteri de que desde'l primer moment els solidaris fessin declaracions de conformitat ab lo fonamental del esmentat projecte: altres opinaven que tals declaracions no eren oportunes en aquests moments. Aquest darrer criteri es el que ha degut triomfar segurament, com ja se venia presumint desde fa dies, en que'ls elements de la dreta plantejaren el problema sostenint la primera opinió indicada a la que s'oposaren els senyors Salmerón, Vallés y Ribot y altres. El diputat per Terrassa senyor Hurta-do ha plantejat també la qüestió de que

els diputats solidaris rebutjin tots els projectes del senyor Maura, declarant que igualment no n'acceptaven cap dels d'Hisenda».

(«El Poble Català», dilluns, 14 octubre de 1907.)

Y a base d'aquest telegrama fals, que sabíen que era fals, el que l'escribía y el que'l rebía y el que'l publicava, desde'l 14 d'octubre en endavant, en «El Poble Català» varen començar a aparèixer diàriament una serie d'articles, parlant de les nostres conspiracions tenebroses pera anar a entregad a n'en Maura tota l'obra colectiva de Catalunya.

Jo, allavors, a Madrid, me vaig dirigir al home lleal, que es en Carner, y li vaig dir:

—Carner: vos sabèu que es fals lo que diu «El Poble Català» y vos sabèu que aquesta campanya que fa no pot perjudicarme a mí, que es una campanya d'engany al nostre poble; que es una campanya de perversió del nostre poble, y vos teniu el dever de fer que això's rectifiqui. Vos sabeu la veritat.

M'ho va prometre, m'ho va reconèixer y me va dir que escriuria el mateix dia. Tinch de creure que va escriure, però sé també que no'm va fer cap cas, ni's va tenir atenció a les seves paraules.

A Barcelona y a Madrid

Però, mentres això passava a Barcelona, a Madrid fèiem acció conjunta. Mentres aquí's predicava la discòrdia, a Madrid, cada tarda, presidits per en Salmerón, ens reuníem un representant de cada un dels partits de Solidaritat catalana y anàvem estudiant el projecte d'Administració local y anàvem redactant les primeres esmenes y anàvem ab una unanimitat perfecta, no pertorbada ni per una ombra de discòrdia, preparant l'obra, que després realisàrem, d'incorporar les nostres aspiracions al projecte d'Administració local.

Va venir el discurs que en representació de la minoria regionalista va fer el senyor Bertràn y Musitu, y va venir al cap d'uns quants dies el discurs del senyor Suñol. «El Poble Català» diu que'l senyor Suñol afirmava en absolut la seva disconformitat ab el criteri del senyor Bertràn y Musitu y que'l discurs del senyor Suñol era tot lo contrari del discurs del senyor Bertràn, y el propi senyor Suñol, al rectificar davant de l'acusació que li feya un individu de la comissió d'Administració local, el senyor Maldonado, de que «tal vez no había conformidad absoluta entre lo que había dicho el Sr. Suñol y el Sr. Bertràn y Musitu», diu:

«¡Que yo he discrepado del señor Bertrán y Musitu en el juicio que formé de la tutela, puesta por vosotros en la ley! Yo he visto en S. S. señor Calderón, una especie de prurito de buscar contradicciones entre nosotros. No, nosotros en lo fundamental, en lo esencial, quedamos tranquilos, estamos conformes; cada cual reserva para sí la libertad de sus propias ideas, de sus convicciones particulares en muchos órdenes y esferas de la vida; ¡ah!, però en lo que aquí representamos, estamos juntos, formamos una unidad indestructible, sépalo el señor Calderón, y esta es la prueba más evidente de que existe, de que tiene realidad en la vida la región que nos ha confiado su representación altísima.

· · · · ·
 Ya sé que se refiere el señor Calderón a que el señor Bertrán y Musitu empezó felicitando á la comisión por la idea de haber querido introducir orden, moralidad en la administración económica de los Municipios. Significaba el señor Bertrán un deseo muy natural, deseo que tengo yo también, porque el criterio del señor Bertrán y el mío, con referencia á vuestros proyectos, me parece que es exactamente el mismo. (Aplaudiments).

Y ve'l discurs, el discurs notabilíssim, del senyor Suñol, el discurs que vaig tenir la satisfacció d'escoltar, subratllant

ab un aplaudiment meu el final de cada un dels seus paragrafs y anotant «El Poble Català» del dia següent que jo havia sigut un dels que ab més entusiasme havien felicitat al senyor Suñol. Y, no obstant, pera fer obra patriòtica (Rialles), en l'article que va publicar «El Poble Català, explicant el discurs del senyor Suñol, diu lo següent: «El discurs de mestre den Suñol ha produït un efecte doble: ha ferit mortalment el projecte de reforma de l'Administració local y ha desfet els treballs de sotamà de certs elements regionalistes.» (Rialles).

Y se prepara'l complement final de aquest primer intent de dissolució. Se espera'l meu discurs y se creu que'l meu discurs donarà la prova patent pera poderme llençar la fatídica acusació de traïció que acompanya a tots els desenganys del nostre poble. Y vé el meu discurs y no poden ferho. Se troben ab que tota la premsa de Madrid, unànimament, diu que'l meu discurs es el més radicalment catalanista, diu que'l meu discurs es el que ha plantejat la qüestió catalana ab una franquesa, fins ab una cruesa, com no s'havia plantejat may; «El Poble Català» sospèn allavors la campanya y comença a dirigir-me, a mí, al traïdor suposat del dia abans, per coses de que jo no'n tenia notícia, tota mena d'elogis (*).

(*) «Un mèrit capdal, preeminent té'l

Y a Madrid se restableix la pau entre nosaltres, y tots, tots els diputats solidaris, principalment els de la esquerra, me diuen que jo no he parlat en nom de la Lliga, que jo he parlat en nom de tots; que la meva nota no es nota nostra, de la Lliga, que la meva nota es nota de Catalunya.

Aixís acaba la primera part de la discussió de la totalitat del projecte de Administració local.

— — —

discurs pronunciat pel senyor Cambó davant del Congrés espanyol; el d'haver exposat concretament, claríssimament el problema català, aquest problema profund, complexe, perillós, que arriba a les entranyes vives del nostre poble. La darrera part del parlament del capdill de la Lliga ha eclipsat la part primera. Les afirmacions crües y precises del final son les que han sobressortit y surat en l'emoció del auditori, y en els comentaris posteriors. En realitat, l'orador ha tret la discussió del tema particular del Projecte d'Administració Local y, incidentalment, ha plantejat el tema general de la qüestió de Catalunya.»

«Com diu avuy «El Imparcial» en Cambó expressà hàbilment lo que calia, però no posà cap mena de vel als seus pensaments. Devant dels ulls astorats de la Cambra, l'orador presentà al viu la

Moment de transcendència

En aquest moment se produeix un fet interessantíssim en el que vull que fixeu molt la vostra atenció, perquè es d'extraordinària transcendència. Havien acabat els torns de totalitat, ab aquella ampliació que may s'havia concedit a cap projecte; però venia'l moment que en l'argot parlamentari se'n diu el «debate de altura»: venia'l moment en que anaven a parlar els «Deus majors» de la política espanyola, els quefes de

gravetat del problema y les conseqüències amenaçadores que's produiràn si no's va valentament a la seva resolució lleal. Després de les paraules den Cambó, tota la Cambra's donà compte de la magnitud, de la transcendència immensa del conflicte. Per això hi havia a la sala aquell silenci religiós de reflexió, de concentració anímica, propi de les hores solemniales y històriques. Ja no quedaven dubtes sobre l'aspiració nacional de Catalunya, sobre l'estat de la consciència colectiva catalana. La visió descarnada de la realitat present, la visió profètica de l'avenir corprengueren als pusil·làmins polítics madrilenys. En els seus rostres s'hi llegien temenses y preocupacions.» («El Poble Català», diaris, 31 de octubre de 1907).

les minoríes. Jo vaig indicar al senyor Suñol que no havia acabat la seva missió, ab el discurs y ab la seva recitificació al senyor Maura; que al repèndres el debat y al pèndrehi part els quefes de les minoríes tota l'argumentació d'ells giraria al entorn del problema català, y principalment de les manifestacions que havia fet el senyor Suñol y que havia fet jo sobre aquest problema, y que'l senyor Suñol y jo ens veuríem obligats a intervenir en aquella discussió, però a intervenirhi, no com abans, exposant el nostre criteri, sinó contestant y combatent el criteri dels altres.

El senyor Suñol va marxar soptadament de Madrid sens esperar el final del debat. Jo no vull esbrinar la causa de que se n'anés el senyor Suñol de Madrid, però jo tinch la convicció més absoluta de que a n'aquesta retirada del senyor Suñol en aquell moment y a la seva retirada total després de la acció parlamentaria, no hi es agena una ofensa fondíssima que en l'amor propi del senyor Suñol va inferir en aquells dies un diputat que no era de la Lliga, que era de la mateixa esquerra catalana.

Però'l fet es que va tenir la intervenció dels quefes de les minoríes en el debat. Va parlar en Moret y va parlar en Canalejas; y me vaig trobar jo sol a Madrid pera discutir ab ells—no sol: sol dels que havíem fet en nostres dis-

curioses afirmacions sobre'l problema català, que havíem requerit la opinió dels quefes de minoríes. Y jo vaig portar la paraula, no en nom de la Lliga—se defensava a Catalunya—sinó en nom de tots. (Molt bé. Aplaudiments.) Y l'haver portat la paraula en nom de tots, y haver conseguit que triomfessin nostres aspiracions, era un agravi que no se'm podia perdonar. (Molt bé.) Els que en la Solidaritat solament hi veuen un vehícol pera una acció partidista, aquests, si la paraula l'hagués portada en Suñol—jo ab molt gust li hauria cedida—parlant en nom de Catalunya, s'haurien alegrat de que triomfessin els ideals de Catalunya; però triomfant per boca meva, de la Lliga, això era un predomini intolerable. (Llarga ovació.)

Persisteix l'unanimitat

S'havía acabat el primer moment; havíem sentat el nostre criteri: era arribat el moment de que aquest criteri el convertíssim en afirmació. Ja he dit abans que mentres durava la discussió de totalitat ens reuníem cada día, presidits per en Salmerón, redactant les esmenes. En Salmerón ens va faltar: la seva malaltia va començar a separar-lo de nosaltres. Les reunions continuaven y en totes elles la unanimitat no podia ser més absoluta. Tinch aquí

una infinitat de testimonis que no vull llegir pera no molestarvos massa (*). Se van verificant, día per día, les reunions de la ponencia. El 22 de octubre, diu «El Poble Català»: «En la reunió celebrada avuy, a les oficines de la Lliga, pels senyors Carner, Vallés y

—————
 (*) Vèginse aquests textos:

—«La Ponencia de Solidaritat». — Desde les quatre a dos quarts de nou ha estat reunida la ponencia de Solidaritat que la formen els senyors Salmerón, Cambó, Vallés y Ribot, Rodés, Alier y Hurtado pera estudiar el projecte de Administració local.

»El treball se fa a consciencia.

»Article per article la ponencia ha examinat el projecte aportant un cabal inapreciable, ple de doctrina de datos y observacions.

»Les esmenes que van preparant, una vegada acabat l'estudi total, seràn sotmeses a l'aprovació de les minoríes que componen la Solidaritat.»

(«El Poble Català, dissapte, 12 d'octubre de 1907.)

—«El dilluns se reunirà en les oficines de la Lliga la ponencia que formen els senyors Vallés y Ribot, Carner, Cambó y Hurtado pera redactar les esmenes al articulat del projecte d'Administració local.»

(«El Poble Català». Diumenge, 20 octubre 1907.)

Cambó, s'han mostrat els tres ab absolut criteri de conformitat. Els tres diputats s'han repartit la redacció de les esmenes, quedant en tornar a reunir-se'l dimecres. El senyor Hurtado no hi

—«El Projecte d'Administració local. —La Solidaritat y en Maura».—La conferència que aquest matí han celebrat ab el senyor Maura els diputats solidaris senyors Suñol, Cambó, Vallés y Ribot y Hurtado, ha tingut veritable y excepcional interés.

»A més dels assumptes que ja hem comunicat y els que's dedueixen del text de la nota oficiosa facilitada avuy per la minoría, parlaren extensament ab el senyor Maura del projecte d'Administració local.

»El senyor Maura els referí minuciosament les modificacions que pensa introduir en el projecte y les disposicions complementaries que està disposat a adoptar pera que'ls organismes locals fassin efectiva l'autonomia en certs assumptes.

»Digué'l senyor Maura que ell proposarà a les Corts el nomenament d'una Comissió parlamentaria en la que tinguin representació totes les fraccions de la Cambra, y sa deguda proporció'ls solidaris, encarregada de revisar també les lleys adjectives que regulen els serveys d'Obres públiques, aigües, comunicacions, ensenyança, etc., etc. ab l'objecte

hà pogut assistir, per estar malalt, però estava representat pel senyor Cambó.»
Y cada dia ens reunim y cada dia redactem noves esmenes y no hi hà punts de discordia. Algú vol dir que

de proposar després a les Corts la derogació de quants preceptes d'aquestes lleys invadeixen l'esfera d'acció en que han d'ésser autònomes les corporacions locals.

»A més nomenarà una comissió de tècnics en qüestions financeres formada per representants de l'Estat, provincia y municipi, pera que estudiïn y proposin, determinantlos clara y concretament, els recursos que han de constituir la hisenda local.

»Al mateix temps els solidaris exposaren al senyor Maura els principals extrems en que proposaràn esmenes al projecte d'Administració local.

»La conferència fou sols un cambi de impresions sense que ni'l senyor Maura ni'ls solidaris adquireixin compromís de cap classe, reservantse'ls solidaris discutir el projecte ab tota amplitud y estudiar y sotmetre a la consideració de la Cambra; y a les minoríes els anuncis que els havia fet el senyor Maura.

«Els solidaris, qual ponencia encarregada de redactar les esmenes se reuneix ab freqüència, se proposen desenrotllar en elles tot el sentit del programa proclamat en el Teatre Tivoli: Autonomia y descentralisació, així en

n'hi hà y, ab gran patriotisme, el senyor Vallés y Ribot fa la següent declaració: «La labor que realiza en el Parlamento Solidaridad Catalana es fruto únicamente del acuerdo unánime de

lo municipal com en lo regional, fidels en absolut al manament del cos electoral de Catalunya.»

(«El Poble Català», 30 octubre 1907.)

—«Ahir a la tarda se reuniren en les oficines de Solidaritat els diputats a Corts senyors Cambó, Puig y Cadafalch, Carner, Suñol, Moles, Salvatella, Vallés y Ribot, Garriga y Masó, Corominas, Torras Sampol y Hurtado pera canviar impresions sobre la propera discussió del projecte de lley d'Administració y acordar la redacció de les esmenes que s'hi han de presentar.

»S'acordà que la ponencia constituída pels senyors Carner, Hurtado, Cambó, Vallés y Alier segueixi la tasca que ve realisant desde que començà l'estudi del esmentat projecte de lley y, per lo tant, que segueixi encarregada de la redacció de les esmenes.

»A la nit els senyors de la ponencia se reuniren en el domicili de don Jaume Carner, diputat pel Vendrell, pera cumplir la comanda rebuda en la reunió de la tarda y se repartiren entre ells el treball que hi havia a realisar.

»Tots els acorts se prengueren y tots els assumptes se tractaren ab la més perfecta unanimitat de criteri.

los que componemos las minorías. No es cierto, por lo tanto, que haya divisiones entre nosotros; lo hecho obedece á un plan, y á ese plan ningún diputado ni senador ha opuesto otro dis-

»En la pròxima reunió de la ponencia, que's farà divendres vinent, se llegiràn ja les esmenes més essencials que's presentarán al projecte.»

(Nota oficiosa, publicada per tots els diaris el 19 de novembre de 1907.)

—«La ponencia solidaria».—Definitivament s'ha reunit la ponencia nomenada per la minoría solidaria, pera redactar les esmenes al projecte de ley d'Administració local, donant terme a la seva tasca ab el més perfecte acort y la més bona armonía.

»Com ja saben nostres lectors, formen la ponencia'ls senyors Vallés y Ribot, Carner, Cambó, Hurtado y Aliet.

»Les esmenes, que son nombroses, se sotmetràn, donchs, a l'aprovació dels diputats a Corts que hi hà a Barcelona y immediatament seràn portades a Madrid al mateix objecte y presentades a la Comissió parlamentaria que entén en el projecte de ley de referencia.

»Els senyors Cambó y Carner aniràn aviát a Madrid pera intervenir en la discusió, devant de la Comissió parlamentaria.»

(Nota oficiosa del 26 de novembre de 1907.)

tinto dentro de la minoría. Puede usted, por consiguiente, negar desde luego cuanto se diga de que algunos individuos de la minoría propusieron al seno de ésta que se presentara una proposición pidiendo que fuera retirado el proyecto. En las reuniones habidas, todos estuvieron absolutamente de acuerdo en presentar enmiendas, algunas de ellas de carácter fundamental, que estamos resueltos á mantener á toda costa. En esta cuestión, repito que no hubo voto en contra de nadie.»

Y anem seguint aquella tasca, que començada a Madrid acabem a Barcelona.

Dos punts—que tractaré després ab més extensió—el punt de la representació corporativa y el de la forma de

—«En el ràpit de les 8'17, sortiren ahir cap a Madrid els nostres amichs y companys en Francesch Cambó, diputat per Barcelona, y en Ferràn Agulló, secretari de la Lliga Regionalista.

»El Sr. Cambó porta, aprovades pels diputats solidaris que son a Barcelona, les esmenes a la lley d'Administració local que, un cop sotmeses a l'aprovació dels que's troben a Madrid, seràn entregades a la Comissió parlamentaria que entén en l'informe sobre l'esmentat projecte de lley.»

(LA VEU DE CATALUNYA, 2 de desembre de 1907, edició del matí.)

elecció de diputats provincials, donen lloch a un principi de discrepància, que immediatament queda resolt, a base de presentació d'esmenes alternatives: unes esmenes que representen el criteri dels més radicals y que's presentarien primer, y unes esmenes de tranzacció representant el criteri nostre, al que's relligarien tots y que apoyarien tots, un cop rebutjades—si se rebutjaven—les esmenes radicals. Y aprovades unànimament per tots aquestes esmenes,—havent conseguit del Govern que per primera vegada a Espanya s'establís el procediment de treballar en les comissions, de discutir els projectes de lley serenament, sense esclats oratoris, davant dels encarregats de dictaminar,—ens delegaren al senyor Carner y a mí pera que portessim la representació de tots.

Un altre moment de trascendencia

Jo vaig anar a Madrid. En Carner, per malaltia d'un individu de la família, no va poder sortir de Barcelona; ningú venia a suplirlo y altre cop me vaig trobar sol, en la mateixa situació, que havia de produir iguals conseqüències que quan la última etapa de la discussió de totalitat del projecte de Administració Local. Jo anava a Madrid, a treballar davant de la comissió, fent el sacrifici de deixar per un mes

els meus quefers, treballant de dia y de nit; jo anava portant el treball de tots, per encàrrech de tots; pero el que feya aquest treball era en Cambó y en Cambó es de la Lliga y ab la discussió d'aquestes esmenes tornaven els símptomes de disgregació de la Solidaritat pels que no tenien més que l'estímul de l'acció partidista contra la Lliga. Ocorria el fet de que les esmenes anaven essent acceptades una darrera l'altra, de que'l nostre criteri anava triomfant, de que'l Projecte d'Administració Local quedava redactat de nou, de que dels 400 articles se'n reformaven 260, de que poguéis dir avuy l'Adolf Posada, en un llibre sobre'l regisme municipal, que'l projecte de reforma de l'Administració Local se té d'estudiar tal com va quedar després de la discussió, després de la acceptació de les nostres esmenes. (Molt bé).

Y això, els que dins de la Solidaritat tenien un esperit partidista, de disidència, això no podien tolerarho; y en aquells dies l'èxit immens que havia conseguit la Solidaritat, servint jo de intermediari, de modestíssim intermediari, va intentar-se amagarho al nostre poble, y al cap de mesos aquella obra que jo havia realitzat devant de la comissió, devant de tots els diputats que volien assistirhi, devant de tota la premsa de Madrid, defensant el text aprovat per tots, que m'havia emportat de Barcelona, allò fou la meva gran traició, la meva defini-

tiva venda a n'en Maura, perquè en Maura s'havia atrevit a acceptar el nostre criteri. (Llarga ovació).

(El conferenciant descansa cinch minuts).

Lo que s'havia de fer

El balans que deu ferse dels treballs davant de la comissió, comensats per mí y en els quals en els últims moments me va acompanyar el senyor Carner, es el següent: La immensa majoria de les esmenes havien sigut acceptades; cap d'elles havia sigut definitivament refusada, pero en alguns punts fonamentals del projecte, el criteri del Govern havia sigut aplassat, de manera que les nostres esmenes quedaven pendents.

Devant d'aquesta situació, el nostre plan d'acció parlamentaria me semblava a mi que no ofería dupte: en tots aquells punts en que'l projecte havia incorporat nostres esmenes y significava el nostre criteri, havíem de apoyar-lo o havíem de callar, deixant al Govern la tasca de la defensa; en tots aquells altres punts en que'l nostre criteri no havia sigut admès—y en tots ells hi havia uniformitat de criteri entre nosaltres—havíem de concentrar tota la nostra acció, tota la nostra activitat, que podria ser coronada pel èxit més complet.

Aquest era'l criteri natural d'una política afirmativa; aquest era'l criteri a seguir pera cumplir llealment el pacte del Tívoli, ja que al poble de Catalunya no li prometíem més que lo que podíem cumplir, disposats a treballar per tots els medis pera no defraudar una vegada més les seves esperances. Pero aquest no era'l criteri de tots dins de la representació de Solidaritat Catalana. Aquí els elements disolvents, que al principi sols actuaven en un diari y en algunes penyes de Barcelona, ja havien comensat a influir la representació parlamentaria catalana. Se buscà la actuació de la esquerra; se parlava de que s'havia de fer una campanya de opinió.

Era'l moment en que la premsa de Madrid, atida pels lliberals, ab motiu del projecte de les mancomunitats, que ja s'anaven penedint d'haver permès al Govern que les portés al projecte, feya una campanya d'agitació per tot Espanya cercant llensar la opinió de les demés regions espanyoles contra Catalunya. Jo'ls vaig proposar que fessim acció conjunta en defensa de les mancomunitats; que fessim una acció a Catalunya, que anessim a fer abortar aquesta obra anti-catalana ab que s'estava ematzinant la opinió espanyola. Pero això hauria sigut obra d'acort, obra de conjunció. No era això lo que volien: volien obra de grupu, obra de disolució, obra de política negativa; y se va plantejar com a base d'aquesta acció el problema del sufragi.

El problema del Sufragi

Parlem del problema del sufragi. El sufragi venia afectat en dos punts en el projecte d'Administració local: en la Lley Municipal, ab l'establiment del vot corporatiu; en la Lley Provincial, ab l'establiment de la elecció de según grau.

Nosaltres, els regionalistes, erem partidaris, per tradició, per historia catalanista, per convicció arreladíssima, del sufragi corporatiu. En quant a la elecció de según grau, la creyem nosaltres serenament preferible, pera poder establir ab ella el colegi provincial únich, que significava la desfeta final del caciquisme. Al principi, els elements de la esquerra combatien a sanch y a foch la elecció de según grau en les Diputacions provincials. Al vot corporatiu al principi únichament s'hi oposava el diputat de Unió Republicana senyor Junoy. Ell deya que les seves conviccions de tota la vida li feyen oposarse a tota fórmula de sufragi que no fos el sufragi universal. Pero el senyor Junoy, que llealment tenia aquest criteri, no volia que aquest punt vingués a provocar la discordia. Deya'l senyor Junoy, l'únich que s'oposà desde'l principi al vot corporatiu.

«Ningú's deu vantar d'haver descobert el Mediterrani de que, la re-

presentació corporativa cridada pel projecte a actuar en els Ajuntaments, a uns els satisfà, a altres mitg els agrada y a altres, com jo, ens repugna; però no s'alarmin els demòcrates, que en Solidaritat formem, desde la extrema dreta a la extrema esquerra, tots els matisos de l'opinió catalana.

.

«Jo no crech que hi hagi altre fonament de poder que'l sufragi; però si en realitat jo vegés que les corporacions corporatives poguessin enlairar als municipis elements socials veritat, jo no m'atascaria per un empaig de doctrina.»

(El Poble Català», dijous, 17 de octubre 1907).

El Centre Nacionalista Republicà en el mes d'octubre va publicar un informe dirigit a les Corts, sobre'l Projecte de Administració Local, en el qual no's limita a fer obra de protesta y de crítica, en el qual proposa les modificacions que segons el seu criteri deuen introduirse en les institucions que'l Projecte de Administració Local regula; y devant del vot corporatiu no formula cap oposició de principi: devant del vot corporatiu fà observacions respecte a la forma en que venia regulat en el projecte den Maura, observacions que coincidien en un tot ab lo que havia dit la Lliga Regionalista sobre'l mateix particular:

«3.º Someter á diferentes bases lo referente á los concejales delegados. Ni debe intervenir la Junta Central del Censo, ni deben ser los turnos, en su caso, los que resulten uniformemente de la rigidez de la ley; ni han de resultar los nombramientos proporcionales á cosa distinta de la vida real de cada población; ni, en fin, es lícito un sufragio orgánico artificial, en desacuerdo con las indicaciones de la naturaleza, necesariamente diversas.» (Informe del «Centre Nacionalista Republicà», de Barcelona, sobre el proyecto de Ley relativo al régimen de la administración local.»)

En Carner havia preparat les esmenes que venien a traduir aquest criteri del Centre Nacionalista Republicà. Aquestes esmenes, acceptades per nosaltres, jo les havia presentades a la comissió del Congrés. Aquestes esmenes varen ser acceptades y figuraven incorporades al Projecte d'Administració local, quan aquí, a Barcelona, se plantejava pels diputats de la esquerra la campanya pro-sufragi y contra'l vot corporatiu establert en el Projecte d'Administració Local.

Buscant la disconformitat

Pera evitar nosaltres tota discòrdia varem cedir en el punt de la elecció de segon grau pera diputats provincials y

ens relligàrem en el criteri dels diputats nacionalistes y acceptàrem el sufragi directe pera les eleccions provincials, encara que sense renunciar al colegi únich; y desde'l moment en que nosaltres donem aquesta conformitat al seu criteri, ja aquest criteri seu no'ls interessa y ja abandonen aquest punt com a plataforma de campanya (Rialles), y donen primordial importancia al punt de la representació corporativa; a n'aquest punt de la representació corporativa que quedava en el projecte tal com desitjava, feya dos mesos, el Centre Nacionalista Republicà.

La famosa campanya.—

A Catalunya.

Y va començar a ferse a Catalunya aquella campanya en pro del sufragi y contra'l vot corporatiu que havien incorporat en el projecte den Maura en col·laboració ab nosaltres. Y vosaltres sabeu com se va fer aquella campanya. En aquella campanya ni un sol moment al poble se li va explicar lo que era ia representació corporativa; no se li va dir al poble que no se li restava en els municipis ni un sol dels regidors elegits pel sufragi, ni que la redacció que tenia la part del projecte referent al vot corporatiu, era la que nosaltres, per obra conjunta, li havíem

donada. No's va presentar aixís la qüestió: Se va dir que en el Projecte de Administració Local no hi havia ni una engruna d'autonomia, que tot lo que havíem fet tots nosaltres y que havia sigut acceptat, ni valia la pena de ocupar-sen; que aquelles mancomunitats que aixecaven un clamoreig de opinió en tota la premsa anti-catalana, no valien la pena de parlarne; que l'autonomia municipal que tan esverada tenia a la burocracia espanyola no significava res: que en el projecte sols hi havia un intent solapat, maquiavèlich, tenebrós, pera ofegar la veu del poble, pera anihilar el sufragi universal a Espanya. Y deyen que aquesta campanya la feyen pera restar forces a n'en Lerroux, pera combatre a n'en Lerroux, y al fer aquesta campanya fan la glorificació més excelsa den Lerroux, porque si total l'obra de Solidaritat era aquest «engendro» del Projecte de Administració Local, si tots els nostres esforços quedaven concretats a n'aquest projecte y aquest projecte no era més que un atentat contra'l sufragi, ¿no tenia rahò en Lerroux quan deya a les seves masses que ab la Solidaritat Catalana en el camí de la llibertat y de l'autonomia el poble no hi trobaria més que un engany, una espoliació, un sacrifici dels seus drets? (Grans aplaudiments).

Y en el curs d'aquella campanya, feta per companys nostres, que havíem de cumplir junts el mandat que a tots

junts ens va donar Catalunya, se'ns dirigiren tota mena d'injuries, intentàren excitar contra nosaltres tota mena de prevencions; arribà a predicarse' que a n'en Prat de la Ribà y a mí se'ns tenia d'arrossegar pels carrers de Barcelona. (Rialles).

La trista campanya.—

A Madrid.

Y anem a Madrid pera la discussió del vot corporatiu. En Salmerón, aquell home que ja era mitg cadavre, aquell home que s'havía enterat ab fondíssima pena de lo que passava a Catalunya y dels primers germes de descomposició que havien minat aquest que era l'ideal darrer de la seva vida, abandona el seu retir de malalt y vé al Congrés per última vegada y ens reuneix a tots junts, y a tots junts ens dirigeix unes paraules com si fossin de comiat en que hi havia tota la immensitat de patriotisme d'aquell cor de bon aimant de la terra catalana. Ens diu que'l vot corporatiu no ha de servir pera separarnos, que el vot corporatiu es un punt en que tothom té llibertat completa mantenint el seu criteri sense que ningú pugui sentirse molestat, que es una qüestió perfectament opinable; que es una qüestió en que, ab igual llealtat, ab igual patriotisme, pot sostenirse el prò y el contrari y que ell se sentiria satisfet, orgullós,

si la seva salut li permetia, de discutir ab mí el punt del vot corporatiu en el Congrès, ab la seguretat de que, al acabar la sessió, ens estrenyeriem les mans més fort que abans y quedaria segellada més intensa encara la conjunció nostra. (Aplaudiments.)

Y va començar a discutirse el vot corporatiu y nosaltres, els diputats regionalistes, vàrem callar y els diputats de la esquerra, més per coacció dels elements de Barcelona que per propi impuls—he de ferlos aquesta justícia—varen començar a fer una trista campanya d'obstrucció al projecte d'Administració local; una campanya que no interessava a ningú, que mantenía buits els escons del Congrès; en la que's feyen discursos defensant esmenes que eren totes rebutjades; y aixís van passar vuit dies, vuit dies de feina estèril, de treball inútil que realisaven ab pena els mateixos diputats que la portaven a terme, però que aquí, a Barcelona, a «El Poble Català» li produía un esclat d'entusiasme.—¡Ja actúen els nostres—deya—; ja fa vuit dies que no parlen més que'ls nostres y que en el Congrès no's fa altra cosa que sentir (o no sentir) els discursos dels nostres. (Rialles.)

Una obstrucció fatal per Catalunya

Y aquella setmana d'obstrucció ab motiu del vot corporatiu ha sigut de tras-

condencia incalculable pera Catalunya. Després de la discussió davant de la Comissió d'Administració local, tots els partits que tenen representació en el Parlament espanyol entengueren que era un dever de llealtat y de correcció parlamentaria que, desde'l moment que s'havia ofert el camí a tots d'anar a discutir pausadament l'articulat de la ley, no tenien dret de baixar al saló de sessions a discutir altra cosa que aquells punts fonamentals que'l Govern no havia volgut modificar a petició de les minoríes y que la discussió del projecte d'Administració local devia concretarse a n'aquests punts capitals; que la feina capital devia haverse fet en la Comissió y que'ls que no l'havien feta havien abdicat d'una funció y allavors no tenien dret a pertorbar la vida parlamentaria.

Però'l partit lliberal, que en el projecte d'Administració local veyia una satisfacció a Catalunya, a la Catalunya que tant havia combatut al partit lliberal, que havia contribuït a desacreditarlo y portarlo a la descomposició en que's trobava, al veure que aquell projecte en el que's donava una satisfacció a Catalunya, era combatut per un grup parlamentari català, el partit lliberal va veure per ell obert un camí de salvació. ¿Quina consideració devien tenir davant del projecte d'Administració local, modificat pensant ab Catalunya, si la obstrucció a n'aquest projecte ve-

nía iniciada pels diputats catalans? (Molt bé.)

Y desde aquell moment el partit lliberal va condemnar a mort el projecte d'Administració local. Desde aquell moment va començar aquella obstrucció lenta, deslleal, innoble, ab una finalitat purament destructiva..

Havía acabat la discussió del vot corporatiu. En tota aquesta discussió, nosaltres, els qui en ell hi vèyem la realisació d'un dels punts del programa del catalanisme, no vàrem fer més que un discurs, y el va fer el que vos dirigeix ara la paraula, obligat per les alusions de tots costats; y en aquest discurs, en que hi vaig suprimir tota nota agresiva pera'ls que combatien el vot corporatiu, el mateix «Poble Català» va haver de reconèixerli una correcció extraordinària y una gran manifestació de concòrdia.

Buscant altra disconformitat

Havía acabat, vos dich, tot punt de discòrdia. Quedava a resoldre'l problema de la elecció de les Diputacions provincials, en que estàvem d'acort; el plet de les hisendes, en que estàvem d'acort, y el plet fonamental de les mancomunitats en que l'acort era indubtable. Semblava, donchs, que devien haverse esvait tots els núvols que poguessin entelar l'armonía entre'ls partits de Ca-

talunya. Mes, no fou aixís; se va buscar desseguida un altre motiu de discòrdia que pogués justificar aquesta obsessió dels nostres dissidents de poder inventar una traïció nostra a Catalunya. Y va parlarse de plantejar el problema de la derogació de la llei de jurisdiccions.

La derogació de la llei de jurisdiccions era un compromís d'honor de tots nosaltres. Però la derogació de la llei de jurisdiccions l'havíem de plantejar ab cura especialíssima. Sabíem tots nosaltres que únicament teníem dret a plantejarla quan tinguéssim la victòria assegurada, y que havíem de preparar per tots els camins el que fos possible aquesta victòria.

Quan se'ns va proposar, pensant que nosaltres ens hi negariem y que la nostra suposada negativa seria una base d'acusació contra nosaltres, el plantejament de la derogació de la llei de jurisdiccions, sabíem tots que era una batalla per endavant perduda. L'allargament de la discussió del projecte de llei d'Administració local, ab la campanya del «trust» de la premsa de Madrid, havien donat lloch a que's creés per tota Espanya una atmòsfera de prevençions y suspicacies contra les peticions de Catalunya; s'havía creat un ambient de rezel, de tempestat, que impossibilitava la derogació de la llei de jurisdiccions, que havia d'ésser obra de serenitat que vingués quan la pau dels esperits estigués restablerta.

Al proposarsens el plantejament d'aquesta campanya hi vam fer nosaltres les observacions que'l nostre patriotisme'ns aconsellava, però vegérem que les observacions eren en và; vegérem que s'hi vencara si nosaltres en fossim contraris. Y nosaltres diguérem: Per patriotisme, pera evitar una manifestació de discòrdia, anirem al vostre costat. ¿Voleu anar a plantejar aquesta discussió? La plantejarem ab vosaltres. ¿Quí voleu que la plantegi?; l'acceptem per endavant. Indicaren a n'en Salvatella y nosaltres hi estiguérem conformes. Y ens demanaren més. Ens digueren: Però tots vosaltres, tots els diputats regionalistes, vindreu ab nosaltres a Madrid en aquest moment en que anem a plantejar aquesta batalla; y tots nosaltres férem el sacrifici d'anar a plantejar una batalla en la eficacia de la qual no crèyem y que sabíem que al plantejarla anàvem fatalment a una derrota, quals conseqüències ningú podia preveure.

La derogació de la lley de jurisdiccions

Y anem a Madrid y el senyor Salvatella planteja'l problema de la derogació de la lley de jurisdiccions; hi posa tot el seu esforç y tot el seu talent y tota la seva pràctica parlamentaria, y tots veyem el desastre formidable que'ns

venia al demunt; tots veyem que'ls nostres vots seràn sols, y tots veyem la importancia terrible que té pera'l moviment de Catalunya una votació en el Congrés, en que quasi tots els partits d'Espanya posen el «veto» a lo que es una aspiració unànim de Catalunya. Y aquest espectacle, per nosaltres perfectament descomptat, anunciat per nosaltres, allavors ens esvera a tots y me demanen que sigui jo qui defensi la proposició sobre la derogació de la lley de jurisdiccions; y la sort d'aquesta proposició, després de l'actitut del Govern y dels liberals davant del discurs del Sr. Salvatella, estava descomptada. Diuen que si una esperança queda de que no vingui aquest desastre pera nosaltres es que jo contregui la responsabilitat de sostenirla. Y assumeixo aquesta responsabilitat y faig el sacrifici més gran de la meva vida política anant a una batalla que sé per endevant perduda, y quines conseqüències pera la sort de la Solidaritat no puch preveure.

Y defenso la proposició, posant en les meves paraules tota la meva ànima, y, per un d'aquells moments emotius que en el Parlament se produeixen, estich a punt d'evitar el desastre y convertirlo en victoria. Vé un moment d'emoció en el Parlament en que en Maura, veyent la transcendencia de la votació que anava a comensarse, accepta la proposició: *Accepto—ens diu—que's digui que la voluntat del Parlament es que la lley de*

jurisdiccions sigui derogada; únicament vos demano que'n lleveu un adverbi: l'adverbi «immediatament», que no'l pot acceptar cap Govern del món; que cap Govern pot acceptar que un Parlament li imposi el moment en que ha de pendre una iniciativa assumintne la responsabilitat... (Els forts aplaudiments ofeguen les paraules del orador).

Devant d'aquesta invitació den Maura, en plè saló de sessions del Congrés, en mitg d'una emoció intensíssima, perque tots vèyem que aquell podia ésser un moment trascendental pera la vida de Catalunya y Espanya, jo invito als meus companys de la esquerra a suprimir aquest adverbi y venir a Catalunya ab la victoria d'una votació unànim del Congrés, consagrant la primera aspiració de la Solidaritat Catalana; y'm diuen que no; y se'm planteja a mí el problema, en aquells moments solemnes, del espectacle d'una discòrdia entre nosaltres, d'una discòrdia vergonyosa, de posar de manifest l'esperit suicida d'una part de la representació parlamentaria de la Solidaritat Catalana, y vaig preferir sumar-me a la conducta suicida dels companys de la esquerra, fent que la imprudencia fos obra de tots, fos responsabilitat conjunta, pera veure si aixís, anant junts, podia perdonarnos Catalunya del disbarat que anàvem a fer. (Aplaudiments frenètics).

Aquell discurs fou aplaudit ab entusiasme pels diputats de la esquerra, y en

Suñol proposa que's digui en la prempsa que jo he interpretat d'una manera maravellosa'l pensament de tots; y, al cap d'un mes, de dos meses, de tres mesos, d'aquest discurs meu, que significa'l més gran dels sacrificis que he fet en la meua vida política, que va produir entre tots els diputats solidaris, al pronunciar-se un esclat d'adhesió que no puch recordar sense ruborissarme, d'aquest discurs es d'ahont han sortit la major part de les cites, dels retrets pera acusarme davant l'opinió catalana. (Aplaudiments).

Per adobar una derrota buscada

Y s'acabà la sessió històrica de la lley de jurisdiccions; ens reunim y parlem de lo que hem de fer després de la nostra derrota, de la derrota buscada, buscada desde un principi, insistint en buscar-la, quan teníem la victòria en les nostres mans.

La perplexitat de tots era immensa davant del camí que devíem seguir. Els regionalistes que havíem anat a n'aquesta batalla contra la nostra voluntat, n'acceptàrem totes les conseqüències y no defugírem la solució radical de retirar-nos del Parlament; el nostre honor y el prestigi de la nostra representació, allavors, ens exigía donar conseqüència radical a un acte que havíem fet com a radicals; nosaltres, parlamentariament, estàvem fracassats fins que'l nostre po-

ble no'ns reiterés la confiança. Y va ser acceptat aquest criteri y adoptat aquest camí, únich que a nostre pas s'obría; vàrem proposar nosaltres la celebració d'aquella Assamblea Nacional Catalana, de la reunió de totes les representacions corporatives de la nostra terra pera que'ns treguessin del carreró sense sortida en que'ns havíem ficat, ens rentessin de la culpa que havíem comesa y ens tornessin a donar un prestigi que nosaltres havíem llensat.

Y en la organissació d'aquesta Assamblea, pera tornarnos el prestigi als diputats, pera reiterarnos un mandat que'ns permetés tornar al Parlament, se va manifestar altra vegada l'esperit d'odi, de descomposició, de destrucció. Se va designar als representants de les quatre Diputacions catalanes pera que organissessin y presidissin aquesta Assamblea que'ns havia de rentar de les nostres culpes, y aquests quatre presidents de les Diputacions catalanes varen fer el reglament de l'Assamblea; el reglament que'ls dictà'l seu criteri. Y un grupu de diputats de la esquerra, devant d'aquest reglament, fet pels que convocaven al poble de Catalunya pera que'ls absolués, ells, que havien d'ésser els residenciats, acusen als seus jutges y protesten d'aquest reglament y diuen que si no's modifica a gust d'ells, ells que havien de sotmètres a la deliberació del poble, ells protesten y se retiren.

Els quatre presidents de les Diputa-

cions catalanes tingueren el patriotisme heroich de resignarse a n'aquesta humiliació y de dir als diputats mateixos als qui anaven a salvar: Vosaltres, acusatats, dicteu el còdich y el procediment y el judici. Y a preu d'aquesta heroica humiliació, hi hagué Assamblea, hi hagué absolució y poguérem tornar al Parlament. (Aplaudiments).

El compliment de l'obra destructora

En aquell temps, senyors, ja la obra de pesimisme, la obra de destrucció de tota esperança en el cor del poble, l'obra d'esgarrapament d'aquella capa tènue de sentit positiu, constructiu, que a la empenya del amor havíem escampat sobre'l nostre poble, ja estava destruïda.

Ens va autorisar, ens va manar l'Assamblea que tornessim a les Corts!

En Moret fà un discurs en que la oposició al projecte d'Administració local se barreja ab atachs contra les aspiracions de Catalunya. Va en Carner a Madrid y fà un discurs, protestant de que'ls lliberals fassin obstrucció al projecte d'Administració local, y diu al senyor Moret una pila de veritats; al senyor Carner li diuen a Madrid que d'això de la obstrucció'ls seus companys n'han ensenyat el camí, y els amichs del senyor Carner, aquí, a Barcelona, perque a impuls d'un sentiment patriotich ha anat

a protestar de paraules den Moret, realment ofensives pera Catalunya, aquí, a Barcelona, els seus companys, l'acusen de fer el joch den Maura, y diuen que ha anat a Madrid perque s'ha deixat enganyar per mí.

El senyor Hurtado, preocupat de l'actitut dels liberals, decididament oposats a tot lo que significués una satisfacció a Catalunya, fà un discurs, procurant atraure'ls lliberals, pera que cessin en la seva actitut, y aquest discurs del senyor Hurtado també es rebut pels seus companys ab disgust y se li envien dotzenes de telegrames de disconformitat.—¡Ja tota acció patriótica era vista ab disgust pels elements nacionalistes, encara que fos feta pels seus diputats!

Tornàvem, senyors, a ser en aquell temps, en aquella època en que a Catalunya havia homes polítichs purs, que trobaven impurs a tots els que feyen alguna cosa; que sospitaven de traidors a tots els qui treballaven en benefici de la nostra terra.

Hi havia un punt, encara, que podia ajuntarnos en una acció conjunta y victoriosa. S'acostava la discussió del projecte d'Administració local en el punt de les hisendes. Tots vosaltres recordareu que'l projecte d'Administració local era combatut per «El Poble Català» y pels homes del nacionalisme republicà a base de que deixava indotades les hisendes municipals, afirmant que fra-

cassaríen tots els intents d'autonomia, perquè no estaven ben nodrides aquestes hisendes; y nosaltres, en aquest punt, coincidíem absolutament ab el seu criteri. Era de suposar, per lo tant, que al venir la discussió d'aquest extrem, en que tots pensàvem igual, en que anàvem a defensar una mateixa cosa en benefici de Catalunya, hi posaria tothom, quan menys, aquell interès que s'havia posat al fer la obra purament destructiva de la campanya del vot corporatiu. Y vé aquesta discussió y anem a Madrid y de tots els directors del nacionalisme republicà que teníen representació en el Parlament no'n compareix ni ún. Aquelles hisendes indotades havíen deixat d'interessarlos; aquell plet de la vida econòmica a les noves organitzacions ja no'ls hi despertava cap entusiasme. ¿Per què? Perque nosaltres pensàvem lo mateix que ells y perque nosaltres havíem anat a Madrid a fer aquesta campanya y perque la obra corrosiva dels seus amichs havia arribat a enverinar la opinió dels seus partidaris fins al punt de que la sola acció conjunta ab nosaltres, treballant per la obra de tots, fins treballant per l'autonomia de Catalunya, els hi hauria sigut censurada; perque l'esperit de destrucció s'havia imposat a totes les altres consideracions y totes les ofegava. (Aplaudiments).

La nova política era morta

Tota la obra d'educació que pogué fer la Solidaritat Catalana, en aquells dies ja era ben morta. No era morta encara la conjunció dels partits, però la nova política, la política nova de que ab gran perspicacia parla l'Hurtado, era abortada definitivament. Tornàvem a la vella historia de les nostres desgracies: la crítica contra l'acció, els purs contra'ls traidors; els que treballen tenintse que defensar dels que sols critiquen, y la obra d'acció era impotent pera contenir la onada de les passions disolvents, criticadores, destructores de tot esfors afirmatiu.

Després vingueren les eleccions del desembre de 1908 y anem junts a la lluita, parlant de Solidaritat. Ja no regnava l'amor entre nosaltres: es l'odi comú a n'en Lerroux, lo únich que manté, en aquell moment, la conjunció dels partits solidaris. L'odi a n'en Lerroux, que'l 20 de maig ningú sentía, quan sols era l'amor lo que portava la conjunció de totes les forces catalanes.

Y perdem aquelles eleccions perque devíem pèdreles. Y venen les eleccions municipals de maig y les eleccions municipals de desembre y allavors no hi hà ni Solidaritat, ni sisquera coalició de partits devant del enemich comú.

Després de lo que s'havía predicat,

en nom del nacionalisme republicà, de les nostres traicions imaginaries, era impossible que aquella massa enverinada portés una acció conjuntament ab nosaltres, y el final d'aquesta obra partidista, corrosiva de la Solidaritat Catalana, destructora de la nova política que devia engendrar, es el municipi de Barcelona entregat absolutament a n'en Lerroux. Aquella campanya d'Esquerra pera destruir a n'en Lerroux ja veyeu el resultat que ha donat: interinament en Lerroux es amo de Barcelona.

Tots la mirem ab tristesa la situació creada, tots els que vàrem anar a la Solidaritat al impuls d'un amor y ab ganes de fer una afirmació. Els que en la Solidaritat no hi buscaven més que'l medi de convertir en partit una dissidència, d'aixecar una heretgia contra la religió de que havien sortit, de plantar una iglesia contra un'altra, aquests, avuy, devant de la desorganisació d'aquest moviment de Catalunya, devant de la desgracia de Barcelona, estàn contents perque diuen que han conseguit la seva obra, la realisació del seu desitg, que ja son un partit y que a Barcelona tenen més vots que la Lliga! (Aplaudiments).

La nostra traició!

Se n'ha parlat tant, senyors, de la nostra traició—¡d'aquesta traició que tan

greu ens sab que no s'hagi pogut consumir!—que tenim de parlarne una mica. Jo no comentaré sisquera les acusacions de mala fè, fetes pels que no hi creuen que se'ns han dirigit a nosaltres. Però a n'aquesta acusació contra nosaltres, de que havíem entregat tot el moviment de Catalunya a n'en Maura, molts ciutadans hi han anat de bona fè, hi han anat per virtut d'un pensament, d'un criteri, que jo reconech que lògicament pot professarse.

En Carner, discutint ab mí, moltes vegades, sobre la actuació d'uns y altres dins de Catalunya, me feya un argument que de primera impressió arriba a convèncer. Me deya en Carner:—Vosaltres, els de la Lliga, al elogiar públicament el projecte d'Administració local, al dir públicament lo que en ell s'ha conseguit y al donar grans confiances al nostre poble en la seva aplicació, cometeu un error de tàctica y feu una mala obra; en primer lloch, estímoreu a tota la premsa de Madrid enemiga de Catalunya a que ataquí ab més verí aquest projecte, y a la vegada tanqueu tota possibilitat de que en la discussió parlamentaria poguem conseguir algun grau major d'autonomía dels que hem conseguit incorporarhi fins ara.

Jo reconech que aquest criteri llealment, de bona fè, pot sostenirse; més, crech que aquest criteri es un error fonamental y que ha sigut de funestes conseqüències pera Catalunya. Jo a n'en

Carner li deya:—Jo no sé, si avuy en Maura me digués: ¿què més voleu en el projecte d'Administració local?, pensant en el meu poble, pensant en Catalunya, jo no sé si m'atreviria a posarhi un grau més de llibertat.—Avuy, jo vos dich que no m'atreviria a posarli. De manera que la ventatja d'una possible extensió, d'ampliació de facultats autonòmiques, a mí no'm preocupa. Però, la campanya que feu vosaltres, al dir al nostre poble que en el projecte d'Administració local no hi ha res, de dissimularli que s'hi ha incorporat el nostre pensament, es una obra destructora.—

Y jo vaig a dirvos per què aixís la calificava.

No hi ha cap lley encaminada a regular manifestacions de vida d'un poble, que tingui valor pel text mort del seu articulat. En tota lley encaminada a regular manifestacions de vida d'un poble, hi ha tres factors: hi ha el valor formal, lo que diu la lletra de la lley; hi ha el valor psicològich, espiritual, l'ambient en que aquesta lley s'ha engendrat; y hi ha el valor que li dona el poble que ha de rebre aquesta lley y que ha d'encarnarla. Y una lley que no tingui més que valor formal, valor en son articulat, y que no hagi sigut engendrada en un ambient d'opinió que l'hagi matisada, que l'hagi colorida, y que no tingui un poble, quals funcions ha de regular, disposat y preparat a fruit-la, aquesta lley no es lley que deixi ras-

tre, ni transformi un país, no es sinó una pàgina més en la «Gaceta», un número més en l'Arxiu de la legislació espanyola. (Aplaudiments.)

Una llei de llibertat que al implantarse no digui tothom y no pensi tothom que es una llei de llibertat, deixarà de serho. Y jo diria als veritables demòcrates: ¿què os estimaríeu més—suposem que no hi hagués el sufragi universal a Espanya—que os estimaríeu més: una llei de sufragi universal amplíssim, engendrada en una atmòsfera de prevencions o d'indiferencia, en que's digués al poble que no tingués fé en aquesta llei; o una llei de sufragi universal ab restriccions, ab deficiències, però engendrada en una atmòsfera de llibertat, de confiança, en que'l poble tingués fé en que aquesta llei garantia plenament el dret del sufragi y estés disposat a exercirlo? Jo vos dich que la primera llei en la pràctica's corrompria y la segona en la pràctica s'ampliaria, forçosament, inevitablement. (Molt bé.) A Espanya'n tenim un exemple: se va fer una llei de sufragi universal amplíssim, que no tenia al promulgarse més que valor formal, valor d'articulat, que no va engendrarse en una atmòsfera de simpatia y de confiança y que'l poble no estava preparat pera fruir-la; y hem passat anys y anys tenint una llei de sufragi universal y encara a Espanya no tenim sufragi universal. Y si's fan a Espanya ara lleys

d'autonomia sense que neixin en un ambient d'autonomia, sense que's prepari al poble pera aquesta autonomia, tindrem una llei d'autonomia, però no tindrem l'autonomia. (Molt bé; aplaudiments.)

Lo que hauría guanyat Catalunya

Gèrmens de transformació

El projecte d'Administració local, senyors, tenia totes les ventatges per significar una transformació definitiva en la vida colectiva catalana; tenia en sí, substantivament, valor de llibertat y de autonomia—no ho dich jo: el senyor Azcàrate qui la va calificar de la ley local més liberal d'Europa;—anàvem a donarli nosaltres valor d'ambient a Catalunya y a n'aquesta obra'ns hi ajudava, sense pensarho, la premsa del trust de Madrid; que la premsa del trust de Madrid, al combatre aquesta ley ponderant les concessions enormes en favor de l'autonomia, preparava un ambient d'autonomia. Perque jo vos dich que una ley, un cop dictada, s'ha de aplicar y la seva aplicació es obra del

Govern y si en una llei d'autonomia mentres s'elabora li negueu el valor de llei d'autonomia, ¿ab quina autoritat demanareu, després, als governs que l'apliquin y la interpretin la llei d'autonomia? En cambi, una llei que sigui d'autonomia, que'l Govern ho digui y que la opinió ho consagri, no'n tingueu dubte, no hi hà perill: en la seva aplicació serà una llei d'autonomia lo que era un articulat. (Aplaudiments.)

Y aquí, a Catalunya, teniem allavors lo més important pera la feconditat y trascendencia d'una reforma: teniem el poble que anàvem preparant pera fruir aquesta reforma; y ab la voluntat de tots, sense la mala voluntat d'alguns, hauriem tingut el poble de Catalunya en aquell estat de preparació que quan hi arriba un poble transforma per complet el curs de la seva historia.

Recordem lo que deya la premsa de Madrid enemiga de Catalunya. Deya: no'ns preocupa la llei per la llei; ens preocupa la llei perque veyem per qui es feta y a qui va destinada y veyem l'audacia d'aquests catalans que seràn els primers que sabrán aprofitar aquesta llei; veyem la capital catalana que ab la nova constitució municipal s'ha de convertir en una ciutat lliure, com una Hamburg o com una de les ciutats italianes del Renaixement y veyem la mancomunitat catalana y en la mancomunitat catalana hi veyem aixecarse'ls rudiments del Estat Català que

un día serà un perill pera la unitat de Espanya.

No tenien rahò en la part negativa, en suposar que la força y l'engrandiment de Barcelona y de Catalunya puguin significar may un perill pera Espanya. Però, tenen rahò en la part afirmativa, en que'l Projecte d'Administració local podía significar y hauría portat moments de gran prosperitat pera Barcelona y Catalunya; que hauría portat la influencia decisiva de la vida catalana en la orientació y en la direcció de la vida espanyola.

L'espléndida visió de la nova Barcelona

Imagineuvos vosaltres que'l projecte de Administració Local s'hagués aprovat depressa, com s'havía de aprovar, de no aparèixer aquestes campanyes negatives que senyalen l'iniciació de la obstrucció; que en plè esclat d'entusiasme solidari hagués vingut la promulgació d'aquesta llei y que tots haguessim dit al nostre poble lo que teníem el dever de dirli: que aquesta llei no era una norma, que era una arma de lliberació, una arma de grandesa. Imagineuvos vosaltres les primeres eleccions municipals, fetes aquí, a Catalunya, especialment a Barcelona, ab aquesta llei nova, en la que tot el poble hagués tingut posada la plenitud de la seva fè; vegeu els

partits disputantse pera portar a les seves candidatures la selecció dels seus homes: tots vosaltres coneixeu homes eminentíssims de Catalunya que ocupen llocs envejables en la direcció de grans empreses, disposats, per l'entusiasme patriòtic d'aquell moment, a abandonar les esplèndides posicions que ocupen pera entrar en el primer Ajuntament autònom de Barcelona pera participar en el moment solemne de la transformació del nostre poble. Imagineuvos la força d'aquest Ajuntament, constituït per la selecció de tots els partits, ab la fè d'un poble al darrera, havent de implantar un regisme nou, no limitat encara son camp d'acció per disposicions ministerials; ab una imprecisió ideal apropòsit pera totes les grans iniciatives, pera les patriòtiques audacies. Imagineuvos la ciutat de Barcelona, ab un municipi aixís; ab una representació corporativa dintre d'aquest municipi, tan defectuosa com volgueu, representativa, si voleu, de tots els egoïsmes de classe, d'egoïsmes que son una força, que fora del municipi faràn fracassar tota obra municipal y que dins del Ajuntament col·laboraràn, forçosament, a la obra col·lectiva. (Grans aplaudiments).

Y jo vos dich; al veure un Ajuntament aixís constituït, voltat d'un ambient de fè y d'entusiasme, sabent els que hi van que poden fer grans coses y sabent que'l poble espera d'ells grans coses, ab majors facultats, ab major

temps de durada, ¿no veyeu tots vosaltres aquella Exposició Universal que tots sommiem pera Barcelona y que no se podrà fer mentres no's cambiï el regisme municipal, y que allavors se farà per ella sola? ¿Si la teníem pensada, si la teníem projectada, si la teníem estudiada en tots sos detalls, pera significar el coronament del establiment del nou regisme municipal; y no una Exposició fira, sinó la Exposició definitiva, que dongués a Barcelona la capitalitat del Mediterrani; una Exposició en que Barcelona hi guanyava més que augment de població y de riquesa, que la feya capital espiritual d'Espanya; una Exposició ab que Barcelona dongués a Espanya un ideal col·lectiu exterior que avuy no té, el panhispanisme; que Barcelona, per una temporada, fos el centre de reunió de tots els pobles de raça espanyola que aquí fessin la seva presentació devant d'Europa! ¿No veyeu vosaltres assegurada la capitalitat espiritual de Barcelona? ¿No veyeu resolta la crisi econòmica de Barcelona, que si no's va per aquest camí es difícil, perque la riquesa de la ciutat es desproporcionada a la seva opulencia externa, y únicament una immigració ràpida de capitals pot evitar el perill del cataclisme definitiu de la ciutat? ¿No veyeu com una Exposició aixís feta, aixís orientada, en la època en que Catalunya y nosaltres haguessim continuat tenint una acció pre-

dominant en la política espanyola, com aquesta Exposició determinava que grans corrents de capital americà que ara va a domiciliarse a París vindria a domiciliarse en gran part a Barcelona? ¡Compareu la situació actual de Barcelona ab lo que hauría sigut sols ab la nostra voluntat, y fins contra la nostra voluntat, ab lo que l'esforç espontani de la ciutat hauría creat, si s'hagués implantat el nou regisme. (Llarga ovació).

La Catalunya conjunta.

La seva forsa

¿Y lo de les mancomunitats? Dibueixeu per un moment, publicada la ley, elegits els nostres Municipis, acostarse el dia de nomenar unes Diputacions provincials, que ja heuríem sabut tots per endevant que eren les que havien de rebre'l manament imperatiu de reconstituir la unitat oficial de Catalunya, basada y inspirada per la unitat espiritual que la Solidaritat significava; imagineu-vos la unció ab que hauríem anat tots a votar a uns homes que sabíem que havien de restablir la unitat històrica de Catalunya; imagineu-vos el sentit de responsabilitat que una investidura aixís adquirida hauría donat a n'aquests homes; penseu en el moment solemníssim per a la nostra historia en que les Diputacions

catalanes se reuneixen en magna assamblea pera establir els llaços d'unió entre totes elles y en que's redacten, ab el pacte de mancomunitat, els capítols matrimonials de la nova Catalunya, en que's pacta la unió indestructible de tots els catalans y en que's determina, a mida de la seva fè, quines funcions vol que l'Estat li delegui, tenint com tenen tot un poble darrera.

Jo vos dich a vosaltres, ¿quin Govern hi hauria hagut a Espanya capaç de regatejar les peticions que hagués formulat la Catalunya conjunta, representada per un organisme únich y consagrada per l'aplaudiment unànim de tot el nostre poble? (Aplaudiments.)

Penseu com aquest organisme hauria vist créixer les funcions en les seves mans, les funcions propies que les Diputacions li deleguessin. Imagineu aquelles delegacions que'ns deu fer l'Estat d'Obres públiques, d'Instrucció, de Beneficència; mireu l'organisme català en un moment d'entusiasme per Catalunya y veureu l'educació del nostre poble acabada.

Aquest poble que durant segles s'ha mogut per protestes, per revoltes, mireu-lo interessantse per les vies de comunicació iniciades per la mancomunitat pera relligar totes les terres catalanes y enriquir les terres pobres de Catalunya; per la obra de redempció d'aquesta desgraciada provincia de Lleyda, que, ab un esforç de la Catalunya conjunta, tri-

plificaría la seva riquesa y duplicaría la seva població; vegeu tota Catalunya, en compte de rabiar y protestar, interessantse per la organització de nostra Universitat, de les nostres Escoles d'Arts y Oficis y de la nostra ensenyança industrial y de les nostres ensenyances agrícoles per tot arreu escampades; aixecant Catalunya a n'aquell nivell de riquesa y de cultura que tenen tots els pobles avençats del mon, pobles ab regisme de república, pobles ab regisme monàrquich, que'l progrés dels pobles se pot trobar en tots els regismes. (Aplaudiments.)

Y una vegada iniciada sòlidament aquesta obra d'engrandiment material y d'enlairament espiritual de Catalunya; una vegada acostumat el nostre poble a interessarse per la acció fecondant y a despreciar la protesta històrica, allavors, assegurat ja'l triomf de la nova política constructiva, allavors hauríem pogut dividirnos; allavors hauríem pogut discutir com devía matisarse aquesta cultura, com devía orientarse aquesta societat catalana que tots junts hauríem creat, que la esperança colectiva del nostre poble hauría consagrat. (Aplaudiments).

Conseqüències deplorables

¡Y pensar que, tot això que avuy ens sembla un somni, fora una realitat a hores d'ara, si tots haguéssim volgut! Y

al perdre una ocasió admirable, s'ha fet quelcom més que aplaçar, perquè hi hà aplaçaments que porten desgracies definitives. D'una que pot serho, jo'n soch, en bona part, culpable.

Ab la fè absoluta que tenia de que Catalunya anava a entrar en una acció constructiva y a fer una obra de govern pera aixecar el nivell de nostra riquesa de la cultura y del civisme, jo havia procurat encaminar una pila de joves a la preparació pera les funcions de govern. Una porció de joves, no tacats per tradicions protestaries, jo els hi senyallava'l camí de la especialisació de les seves aptituts pera estar en condicions, al instaurar les institucions de govern a casa nostra, de dirigirles y d'encarrillarles. Y avuy, una vegada aquests joves s'han preparat pera una obra de govern, s'han encarinyat ab la idea de fer obra de govern y han aborrit tota acció de protesta, avuy, pel fracàs de la obra de Solidaritat Catalana, se troben tots ells en una situació realment tràgica: se troben en que a Catalunya no hi hà derivatiu normal a les seves aficions; que, o han de renunciar a una acció intensament catalana, o han de renunciar als seus desitgs de treballar en una obra de govern. Comptaven ells en que'l problema català, resolt per molt temps, no necessitaria'l seu concurs en una acció de propaganda y de afirmació catalanista, y ara's troben en

que havem donat un pas enrera y que la seva preparació sols en l'exercici de les funcions que té l'Estat pot exercitarse, y senten temptacions vives d'incorporar la seva acció a la obra del Estat. Y aquesta direcció, pot significar una pura pèrdua d'energies, perque'l problema català es viu, el fet de la diversitat es cosa innegable y, abans que aquesta diversitat sigui reconeguda y tingui un derivatiu en accions de govern diverses, a cada moment pot repetir-se el cas d'aquells catalans que, arribats a les funcions de govern, han tingut d'abandonarles devant del dilema de deixar de governar o tenir que governar contra Catalunya, contra la seva terra.

Esperansa en el poble

Ab tot y lo passat, jo no desconfio del nostre poble; jo no acuso al nostre poble de lo ocorregut. L'Hurtado en aquell article a que tantes vegades m'he referit, expressa una gran desconfiansa en el nostre poble. Diu: «La Solidaritat ha fracassat perque nosaltres vàrem fer una política sèria y el nostre poble esperava una política d'agitació. Esperava de nosaltres, al Parlament, actituts tràgiques, teatrals, y nosaltres vàrem ànar pacíficament a fer de doctors de la llei, com fan els homes polítics, de totes les idees, dels països definitivament constituïts».

Jo reconech que'l nostre poble tenia una preparació insuficient pera una obra de govern. Ho veyem tots y no havíem d'amagarho; y, perque ho sabíem tots, tots teníem el dever de mirar de transformar aquest sentiment històrich negatiu en sentiment positiu. Perque sabíem que'l nostre poble era massa abonat pera una nació negativa y de protesta, havíem de guardarnos molíssim de sembrar en l'esperit del nostre poble la més petita desconfiança. Hi va haver un moment en que l'educació del poble estava en mans dels seus directors; a n'els diputats tots de Solidaritat Catalana se'ns havia obert un crèdit de confiança que no tenia límit. Si tots, conjuntament, al poble de Catalunya li haguéssim dit que en el camí de la llibertat s'hi va poch a poch y que s'hi va treballant y que en els projectes que se discutíen s'hi forjava l'arma per la seva llibertat a mida dels mereixements del poble de Catalunya, éns hauria cregut; y si en aquests moments no s'hagués explotat aquest sentiment de desconfiança del nostre poble y no s'haguessin inventat traïcions, fentlo rabiari nova vegada, hauríem aixecat el nivell cívich del nostre poble. Però, no's va fer aixís. Elements directors, elements que teníen una responsabilitat grandíssima, seguiren ab el poble de Catalunya, pera fer obra partidista, la conducta que molt temps han seguit els anglesos pera governar l'India: explotar els vi-

cis de la raça. Els anglesos els hi han donat opi pera embrutirlos; aquí, al poble de Catalunya, que anava a regenerarse, que anava a ferse un poble, se li ha donat l'opi moral, la matzina moral de totes les prevencions, de tots... (Els aplaudiments no deixen sentir les darreres paraules d'aquest paragraf).

Els qui han fracassat

No ha fracassat, no, el poble de Catalunya; ha fracassat l'acció directora d'alguns que havien de salvar al poble de Catalunya. Jo tinch plena fè en el pervindre del nostre poble y sé que la salvació de Catalunya no vindrà mentres aquí l'acció no predomini sobre la protesta, mentres que aquí no estem tots disposats a fer el sacrifici del nostre prestigi, de la nostra popularitat, a oferirnos com a víctimes de les equivocacions, dels erros del poble, pera que pugui rectificar la equivocació, la seva suposta equivocació, y el poble'ns fassi justícia.

La Solidaritat era pera nosaltres una rifa que no hem sabut aprofitar pera transformar, en un moment, al nostre poble. Tornem al treball de cada día.

Com a justificant de que lo que ha fracassat ha sigut el nostre poble, se parla aquests dies de la vergonya de les últimes eleccions y se diu que'l poble de Catalunya ha arribat a un grau

de abjecció vergonyosa, que s'ha venut els vots, que ha sofert tota mena de presions y de coaccions, que ha votat abjectament. Jo vull vindicar-lo al poble de Catalunya; jo vull defensar-lo de aquesta acusació. Jo vull suposar que en aquestes eleccions ab prou feina hi hagués hagut un català que hagués votat per lo que li hagués dictat la consciència, que haguessin sigut casi tots els catalans els que s'haguessin venut el vot, els que haguessin votat sense cap fè, sense cap ideal. Cap dels que avuy l'acusen podrà tirar la primera pedra. En les eleccions del 1907 tot Catalunya va votar al impuls del entusiasme y de la fè y per espay de tres anys s'ha procurat destruir aquesta fè. (Molt bé).

Una acció parlamentaria brillant com may hagi fet cap partit en el Parlament, en que una minoria durant tres anys l'acapara en absolut y fa que un partit fort hagi de lligar la seva sort a un projecte que va informat pel nostre esperit, en que durant tres anys cada un dels diputats y senadors de la Solidaritat Catalana va fer pel seu districte, en millores materials, més que no s'havia fet en vint anys, han sigut els diputats mateixos els qui han anat difamant aquesta acció parlamentaria. Y lo que era un constant èxit ho pintaven com un constant desastre, y lo que era un constant sacrifici ho pintaven com un constant divertiment, y lo que era una victòria de

bona lley ho presentaven com un fracàs pera despertar la protesta del nostre poble. (Aplaudiments sorollosos.)

Al poble que després d'haver votat ab aquell entusiasme del 21 d'abril, fa tres anys, se li predica pels mateixos que havien d'estar interessats en dir lo contrari, y que dient lo contrari haurien dit la veritat que tant poch costa, se li ha estat difamant la eficacia de l'acció parlamentaria, ¿a dret de què se li demana avuy que dongui algún valor al seu vot? Si'l seu vot entusiasta ha sigut absolutament inútil, ell, jutjant bé, hauria de dir: Un vot d'entusiasme es estèril; un vot venut val un duro. Un duro es poca cosa, però es més que lo que m'han dit que havien donat els diputats solidaris. (Grans aplaudiments. Ovació indescriptible.)

Conclusió

La nostra acció futura

Y acabo, senyors. La culpa que nosaltres tenim es per haver callat massa, per haver callat durant molt temps. (Veus: Sí, sí.) Hem tingut la il·lusió de creure que al posarse davant del nostre poble una acusació, davant d'una acció, el poble'ns faria justícia. Durant molt temps hem cregut que'l callar, el sacrifici de callar podria adobar coses que ja estaven definitivament perdudes. Aquesta culpa a nosaltres ens imposa un gran dever, y el dever aquest no vos el diré avuy, no n'es avuy l'hora; no tinch temps, ni'l tindria vosaltres pera escoltarme, de marcar les orientacions que en aquest moment tristíssim hem de seguir a Catalunya. Però, lo que jo vos dich es que l'acció futura nostra ha de venir determinada per dues carac-

terístiques: la primera anar a fer un poble, anar a educar al poble, anar constantment a dir la veritat al poble y a convèncer al poble de que tot lo que siguin radicalismes, de que tot lo que sigui fiar la seva sort a trastorns externs y futurs, y no al seu propi esforç, es fomentarli el seu egoisme, la seva peresa y, en definitiva, la seva desgracia.

Primer l'impopularitat que'l mal de la Patria

Y després hem de tenir el valor decisiu d'arrostrar totes les unpopularitats. Ara, fins ara, hem arrostrat moltes unpopularitats pel nostre silenci, pel nostre patriòtic silenci; y jo crech que tenim d'estar disposats a arrostrar grans unpopularitats, però ò ja pel silenci, sinó per les nostres paraules y per la nostra actuació. (Aplaudiments.)

Hem de pensar que en la historia de tots els pobles els moments de la seva decadencia venen consagrats pels moments de la gran popularitat dels homes públics; que'ls moments en que'ls pobles comencen a sentir fermament el seu peu cap al camí del progrés y se marquen etapes de grandesa, son els moments del sacrifici dels prestijis dels seus homes polítichs.

Nosaltres hem d'estar disposats, en la

nostra acció, a afrontar constantment, aquesta impopularitat y a dir constantment lo que pensem, pensém o no pensem de conformitat ab el nostre país, pensem o no pensem de conformitat ab la majoría dels nostres conciutadans. Inspirem-nos únicament en l'amor a Catalunya y en el sentit de que únicament Catalunya serà un poble quan afirmi sempre que ho vol ser y estigui disposada a treure sempre conseqüències d'aquest principi y a seguir aquest camí, pesi a qui pesi y pensin els demés com pensin; y si ni ab vosaltres, els de la Lliga, els nostres companys de sempre, poguessim comptar, també tirariem pel dret y ens resignariem als vostres dictaris. (Llarga y xardorosa ovació. Se donen visques a Catalunya, a n'en Cambó y a la Lliga Regionalista, que son contestats ab entusiasme. El senyor Cambó té d'acostarse novament al públich que l'aplaudeix y aclama durant llarga estona).



Index.

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| Comensament. | |
| Propòsits. | 3 |
| Definitiva desaparició de la Solidaritat. | 4 |
| Lo que havia de ser la Solidaritat | |
| La Solidaritat era una política. | 6 |
| L'acció colectiva. | 7 |
| El Catalanisme. | 9 |
| Les dues actuacions. | 11 |
| La primera acció conjunta. | 12 |
| Amor y odi. | 14 |
| Moment decisiu.. . . . | 16 |
| El programa del Tívoli. | 16 |
| La seva realització. | 18 |

Per què fou destruïda la Solidaritat.

| | P g. |
|---|------|
| Descomposició interna. | 20 |
| La veritable causa. -Les dissidències | 21 |
| L'esterilitat llur. | 22 |
| La destrucció y l'afirmació. | 24 |
| El compliment del programa. | 26 |
| El Projecte d'Administració local. | 27 |
| L'opinió d'en Suñol. | 28 |
| L'unanimitat de criteri. | 29 |
| Comensen les falsetats. | 31 |
| A Barcelona y a Madrid. | 34 |
| Moment de transcendència. | 38 |
| Persisteix l'unanimitat. | 40 |
| Un altre moment de transcendència. | 47 |
| Lo que s'havia de fer. | 49 |
| El problema del Sufragi. | 51 |
| Buscant la disconformitat. | 53 |
| La famosa campanya—A Catalunya | 54 |
| La trista campanya—A Madrid. | 56 |
| Una abstrucci  fatal per Catalunya. | 57 |
| Buscant altra disconformitat. | 59 |
| La derogació de la llei de Jurisdiccions. | 61 |
| Per adobar una derrota buscada. | 64 |
| El compliment de l'obra destructora | 64 |
| La nova política era morta. | 69 |
| La nostra traició. | 70 |

Lo que haurà guanyat Catalunya

| | |
|-----------------------------------|----|
| Gèrmens de transformació. | 75 |
|-----------------------------------|----|

| | <u>Pág.</u> |
|---|-------------|
| L'espléndida visió de la nova Bar- celona. | 77 |
| La Catalunya conjunta. La seva forsa. | 80 |
| Conseqüències deplorables. | 82 |
| Esperansa en el poble. | 84 |
| Els qui han fracassat. | 86 |

Conclusió.

| | |
|---|----|
| La nostra acció futura. | 89 |
| Primer l'impopularitat qu'el mal de la Patria. | 90 |

Aquesta edició facsímil
de l'obra *Catalunya y la Solidaritat*,
de Francesc Cambó,
publicada per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya,
amb permís de l'Institut Cambó,
s'ha acabat d'imprimir a Barcelona
el dia 20 d'abril de 2009.

* * *

Escola d'Administració Pública de Catalunya

C/ de Girona, 20

08010 Barcelona

Tel. 93 567 23 23

Fax 93 567 23 50

<http://www.eapc.cat>